رسالهٔ مقصود شرحی

ارتفاع رساله‌سی

لا يجب نسخ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعل البحر الاخضر للفلك قناطير المقنطرات
مستقيمة الى سموت الاهتداء الى طريق الحمد والصلوة
على من يستحقها وسنوجبها الا بجيب وقت دون
وقت بل في جميع الاوقات اما بعد بو احقر عباد الله
مصطفى بن على الموقت بالجامع الخاقاني السليمي
بوءه الله الملك العلام دار السلام ايدار ديلدييم مقنطرات
ديمكله متعارف اولان آلت ربع دائره اقسامندن طالب
وراغب اولنلر ايچون تركيجه بر مختصر رساله جمع ايليم
كه فائده سى عام اوله جميع طالب اولنلر اندن مستفيد
اولهلر يعنى بر مقدمه يكرمى بر باب اوزرينه ترتيب
ايلديم وبو رساله يه كفاية الوقت لمعرفة الدائر وفضله
والسمت تسميه ايلدم مرجو در كه بو رساله دن استفاده
ايلينلر بو فقير وحقيرى دعاء خير ايله ياد ايده لر فهرست
رساله بو وجهله ذكر اولنمشدر كه ادر اما مقدمه اشبو ربع
دائره نك رسومنك آدلرى بياننده در ودخى بابلرك جمله
سى اعمالنك بياننده در كه اندك امدى اولا مقدمه نك
شروعنه كه مقدمه نك بياننده در يعنى مقدمه ديدكمز اشـ

اشبو

اشبو ربع دائره نك رسملرى بياننده در اول رسملرك بريسى
شول ربعك كوشه سنده اولان دلوجاكدر كه اكا خيط كيچوررلر
اول دلوجاكه مركز ديرلر ونقبه وبخشه ده ديرلر خيط ديو
اول مركزه كيچان ايبلكه ديرلر انلرك بريسى دخى مريد ومرى
ديو شول كوچك ايبلكه ديرلر كه ربعك خيطنه بغلرلر آشاغا
ويوقارو يورماك ايچون قائم مقام شمسدر ولولى خيط
لونك غيرى اولماق كركدر قوس الارتفاع بريسى دخى قوس
الارتفاعدر وقوس الارتفاع بر قاچ قوسدر كه ربع دائره نك
آشاغى اتكنى چب چوره قابلامشدر ودخى طقسان درجه يه
برابر قسمت اولنمشدر وقوس ارتفاعك جمله سى اوچ يوز
التمش درجه اولسه كركدر اولندن آخرينه آخرندن
اولنه حروف جمل ايله يازلمشدر ابجد حسابى ديمكله معروف
مشهوردر اول كى بابده بيان اولنسه كركدر ودخى قوسك اولندن
آخرنه يازيلنه اعداد مستويه ديرلر سياهله يازلمشدر وآخرندن
اولنه يازيلنه اعداد معكوسه ديرلر سرخ ايله يازلمشدر وخط
المشرق والمغرب بريسى دخى خط المشرق والمغربدر اول
بر طغرى چكلمش خطدر كه مركزدان قوس ارتفاع اولنه
انمشدر وخط الطلوع ده ديرلر وخط الغروب دخى ديرلر
خط وسط السماء بريسى دخى خط وسط السماءدر كه

بودخی طوغرچکلمش مرکزدن اشاغی قوس ارتفاعك آخرینه
وارنجه بو خطه خط نصف النهارده دیرلر و خط الزوال
دخی دیرلر المدارات الثلثة بواوج مداردر بواوچ مداردن
مراد اوچ دائره ذرکه مرکزلری ربعك مرکزیدر یعنی ربعك
مرکزندن چزلمشدر بن برندن بیوکدر اول بیوك مدارکه قوس
ارتفاعه یقندر وقوس ارتفاعی اولشمشدر اکا مدار الجدی
دیرلر اول بر مدارکه جمله سندن کچورکدر بودخی یوقاروا
مرکزه قریبدر اکا مدار السرطان دیرلر امّا اول بر مدارکه
بو ایکیسینك مابینده واقع اولمشدر اکا مدار الحمل والمیزان
دیرلر و مدار الاعتدالین دخی دیرلر ودخی بو مدارده خطّ
مشرق والمغرب تقاطع اتدوکی نقطیه نقطهٔ مشرق دیرلر
الافق بریسی دخی افقدرکه مقنطراتك اوّلیدر مدار
السرطاندن چقوب نقطهٔ مشرقه وغریوب قوس
ارتفاع اولنده مدار الجدی ایله جمع اولوب یکرمی ایکی ده ده
ویکرمی بش دقیقه ده قرار ایلمشدر افق صحیح اولدرکه
وقت طلوعده وغروبده ارتفاع آلنمالو اولسه خیط
خط مشرق ومغرب اوزره اوله امّا فضله اولمسه ربعده
افق نقطهٔ مشرقدان ابتدا ایدوب مدار جدیه قرار
اتمشدر ودخی فضله نك فائده سی بودرکه شمس

شمس شمالده اولوب ارتفاع آزاولیجاق عمل آساندر
المقنطرات اول رسملرك بریسی دخی مقنطراتدر مقنطرات
شول قوسلردرکه بر برندن طار اولمشدر جمله سنك برار
اوجلری مدار السرطانه اولاشور وفضلهٔ شمالی خط
مشرقدن طاشره اولانه دیرلر خط مشرقدن طاشره اولنه
خط مشرقدان ایچری اوّل سموت اوزرینه موافق مقنطره
اوزرینه سموت رسم ایدارلر فضله لو اولان ربعلرده امّا
فضله سیز اولانده بعضنك برا . را وجلری خط مشرق
ومغربده قرار ایلر وبعضنك برارا وجلری مدار الجدیده
وبعضنك برارا وجلری خط وسط السمایه اولاشور
اکثر ربعلرده مقنطرات ایکی شار رسم اولنور الثی مقنطره ده
حرفدن و یازیلور اون ایکی مقنطره ده یب یازلور اون سکز
مقنطره ده یح یازیلور ویکرمی دورت مقنطره ده کد یازلور
اوتوز مقنطره ده ل یازیلور الثی شار الثی شار زیاده
اولوب بو اسلوب اوزره تمام اولور وافق التنه مقنطره
جنوبیه یازیلور بعض ربعده سمت الرّاس بریسی
دخی سمت الرّاس در اول بر نقطه در مقنطراتك غایت
طار اولدوغی یردرکه بعض ربعده اولور طقسان مقنطرات
یازلور سمت الرّاس اولدرکه جمله سموتك برارا وجی

اكا منتهى اولور السموت برنیسی دخی سموتلردر سموت
اول مقنطرات آرقوری كیسان قوسلره دیرلر كه جمله
سنك برار اوجلری مدار السرطاندن چقوب بعضنك
برار اوجلری مدار الجدیه اولاشور و بعضنك برار اوجلری
افقده قرار ایلر فضله لو اولان ربعلرده اما فضله سیز
اولانده جنوبیسی افقده قرار ایلر شمالیسی خط المشرق
والمغربده قرار ایلر و دخی سموتك اولی بشول سیمتدر كه
نقطهٔ مشرقدان چقوب مدار السرطانه اولشمشدر
اما اكثر تختهٔ رن اولان ربعلرده اول سمتی سیاه ایله
چزارلر بوكا دائرهٔ اوّل السموت دیرلر سموتك شمالیسی
و جنوبیسنی فصل ایدیجیدر و دخی سموتك اعلا
اعلادنك مبدأ بوندندر و سموت بشار بشار
چزیلور منطقة فلك البروج منطقهٔ فلك البروج
ایكی قوسدر ایكیسیده نقطهٔ مشرقدن چقمشلردر
بریسی خط وسط السماء قاتنده مدار السرطانه منتهی
اولمشدر بوكا منطقهٔ جنوبیه دیرلر بونلرك هر بریسی
اجزاء بروجه قسمت اولمشدر اما اكثر ربعلرده
منطقهٔ جنوبیه تقسیم ایلرلر انجاق شمالیه سین
تقسیم اتمازلر بونكله كفایت اولنور و غیچون ساعات

زمانیه

زمانیه اكثر ربعلرده مركز ایله مدار السرطان ما بیننده رسم
ایلرلر و بعض ربعلرده ساعات زمانیه رسم ایلر اول التی
قوسدر كه خط عصر مدار السرطاندن مدار الجدیه
چكلمشدر اوزرینه عصر دیو یازلمشدر بعض ربعلرده قوس
العصر ایكی یازارلر برینه عصر اوّل دیرلر امامین قولی
اوزره اولان عصردر اكثر اولو شهرلرده معمول به اولان
بو عصردر و برینه عصر ثانی دیرلر امام ابو حنیفه رحمة الله
مختاری بو عصردر و قوس عصرك برسی دخی وارد رشول
قوسدر كه مدار السرطان اوزرنده قوس ارتفاعه موازی
رسم اولنوب قرق بشه تقسیم اولنمشدر قوس الشفق
والفجر بریسی دخی شفقك و فجرك قوسلریدر بونلر
دخی مدار سرطاندن مدار الجدیه چكلمشدر اوزرلرینه
شفق دیو و فجر دیو یازلمشدر و فجر شفق چزلمش
اولمسه مقنطره اجزاسندن معلوم اولنور میل بعض
ربعده میل قوس ارتفاعه موازی جنوب یكرمی اوچ
بچوق درجه یه قسمت ایلرلر و بعض ربعده چزمازلر
مقنطره اجزاسندن معلوم اولنور ظل برقاچ نوعدر
بری ظل مبسوطدر ارتفاع زیاده اولسه كندی اكسلور
بری ظل معكوسدر ارتفاع آز اولسه كندنسی چوق اولور

اولسه سنج بعض

س

اما الهدفتان هدفتان دیو شول ایکی زائده دیرلر نصف
نهار طرفنه در و بعض ربعده ثقبتین دخی ایدارلر
اهتمام اجلیچون اما الشاقول شاقول شول
جسم ثقیله دیرلرکم ارتفاع الندوغی وقتین خیطه
آصارلر هوای منع ایچون الباب الاول باب اول ارتفاع المعنی
وجمل کبیری بیان ایدار ارتفاع دیو شمسنك یا کواکبك
افقدن آیرلقلغنه دیرلر بونك طریقی بودرکم ربع ایکی
الوکله دوته سین شاقول دخی خیطه آصلمش اوله
ربعك هدفه دن خالی اولان جانبین شمسه مقابل
قله سین اندان ربعی آز آز حرکت اندوره سین تا هدفهٔ
علیانك ظلی هدفهٔ سفلی یی اورته حال بوکم نه ربعه
طایانه ونه طاشره ده اوله همان طقنورطوقونماز
کبی اوله پس اول وقت نظر ایلیه جیط قوس ارتفاعك
اولندن قاچ عدد درجه قطع ایدیسه ارتفاع اول
وقت اولور یعنی شمس افقدن یوقاریه اول مقدار
حرکت اتمش اولور اگر ارتفاع قبل الزوال ایسه ارتفاع
شرقی اولور و اگر بعد الزوال ایسه غربی اولور اما
شمسك شعاعی اولمسه کواکبدن ارتفاع آلماق
دیله سان اول وقت ربعی بصر کاه شمسك یا کواکبك

جرمی

جرمی اراسنه قله سین اندن صکره برگوزك یوملیه سین
دخی الکی آز آز حرکت اندوره سین تا ربعك ایکی هدفه لری
اوزرنده و یا ایکی دلکلری ایچندن شمسك جرمی یا کواکبی
کوره سین پس بویله اندوکك نقدیرجه نظر ایله خیط
قوس ارتفاعك اولندن نه قطع اندیسه ارتفاع الوقت
اول اولور اما حمل کبیر ندیر آنی بیان ایدرسکز کلمه درکم
بونلردر ابجد هوز حطی کلمن سعفص قرشت
ثخذ ضظغ پس امدی بونلری بر بر بیان ایده لم ا ب

ج د ه و ز ح ط ی ك ل م ن
س ع ف ص ق ر ش ت ث
خ ذ ض ظ غ

اما قاچان حرفین جمع
اولسه و یا زیاده اولسه اول وقت اکثر ایله یازیلور اقل
صکره یازلور مثلا اون بر یازلملو اولسه یا یازلور و یکرمی
بش یازلملو اولسه کہ یازلور یوز سکسان یازلملو اولسه
قف یازلور و اوچیوز آلتمش التی یازلملو اولسه شسو
یازلور و طقوز یوز طقسان طقوز یازلملو اولسه
ظصط بیکه وارنجه طریقی بودر اما بیکدن صکره آحاد
عددی بیك اوزه رینه تقدیم اولنور مثلا ایکی بیك یازلملو
اولسه بغ یازلور و طقوز بیك یازلملو اولسه طغ

ط
ایلری صح

قچن اشبو حرفلر
آلتده یا غیری برکرده
وضع اولنملو اولسه
عدد ده اکثر اولانی
اقل اوزه رینه تقدیم
ایلرلر نسخهٔ صغیر

بسکسان بنش
یازلملو اولسه فه
یازلور نسخه

يازلور و يوز قرق بيك يازلملو اولسه قمغ يازلور و يوز بيك
يازلملو اولسه قغ يازلور و قس على هذا الباب الثاني
ايكنجى باب مرى درجهٔ شمس اوزرينه وضع اتمكى
بيان ايدر بونك طريقى بودر كه فلك البروج اون ايكيه
بخش اولنمشدر هر بخشنه بر برج ديمشلردر و هر برجى
برا برجه اوتوزده قسمت اتمشلردر و هر برينه بر درجه
ديمشلردر التى برج شماليدر و التى برج جنوبيدر
شمالى اولنلر ابتدا نقطهٔ مشرقدن حمل ثور جوزا
نصف نهاره يتشر بو كا فصل ربيع ديرلر نصف نهاردن
سرطان اسد سنبله در نقطهٔ مشرقده قرار ايلر
بو كا فصل صيف ديرلر جنوبلى اولنلر نقطهٔ مشرقدن
ميزان عقرب قوس نصف نهاره يتشر بو كا فصل
خريف ديرلر نصف نهاردن جدى دلو حوت
نقطهٔ مشرقه قرار ايلرلر بو فصل شتاء ديرلر تقسيم
اولان بونلردر بو تقسيم اولديغى جمليه كفايت اتدى
شمس هر قانقسنده ايسه روزنامه دن و يا اوست
جدولندن بلنور اما شمس منطقهٔ فلك البروج اجزا
اجزاسندن قنقى درجه ده ايسه مرى اوزرينه نشانله
بو تقديرجه مرى قائم مقام شمس اولور جنوبيهٔ

.... يازلملو اولسه قكغ شرح

معلوم اولكه قاچان حا و خا يازلملو اولسه قوير و غين بله يازلور مثلا ج وح وخ يازلملى اولسه قوير و غين يازمازلر مثلا ج ح خ بويله يازارلر
نسخهٔ اخرى

امّا اكثر يعلرده هر برجى اون بشه بخش ايكشر درجه اولور اون ايكى بورجك التيسى شماليدر آه
نسخهٔ صغرى

تقسيم

تقسيم ايلرلر شماليهٔ ايلمزلر اول وقت مرى درجهٔ شمس
اوزرينه قومامق مقسوم اولان اوزره خيط قيوب مطلوب
اوزره مرى وضع اتمكدر منطقه دن مثلا شمس حملك
اون بشى درجه سنده اولسه خيط ميزانك اون بشى
درجه سى اوزرينه وضع ايله مرى حملك اون بشنه
نشانله زيره بروج بر برينه نظيردر حمل ميزانه ثور عقربه
جوزا قوسه سرطان جديه اسد دلو سنبله حوته
نظيردر الباب الثالث اوچنجى باب دائرى و فضل
دائرى بيان ايدر بونلرك طريقى بودر كه مرى درجهٔ شمس
اوزرينه نشانله يه سين اندن خيطى حركت اتدوره سين
تا مرى ارتفاع مقدارى مقنطره اوزرينه واقع اولنجه اندن
نظر ايليه خيطله خط وسط السماء ما بيننده قاج
درجه اجزاء قوسدن قطع اتدى ايسه اول فضل دائر
يعنى زواله باقى قالاندر اگر ارتفاع قبل الزوال ايسه و اگر
بعد الزوال ايسه زوالدن گچندر و دخى اول قوسدن كه
خيط آنى قطع اتمشدر آنك اوزرينه نصف الفضله
زياده ايله اگر شمس شماليده ايسه و اگر جنوبيده ايسه
نصف الفضلهٔ طرح ايله دائر حاصل اولور اما ارتفاع
قبل الزوال ايسه دائر صباحدن گچن اولور و اگر بعد

در

الزوال ایسه غروبه قلان اولور مثلا شمالیده شمس
ثور اولنده اولسه اوتوز ارتفاع شرقی اولسه خیط
ثور اولنده وضع ایلدك مری اوزرینه نشانلدك اندن
خیطی حرکت ایدردك تا مری اوتوز درجه ارتفاع مقداری
مقنطره اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدك خیطله
خط وسط السماء مابیننده التمش درجه فضل الدائر
حاصل اولور ودخی اول قوسدن خیط اتوز درجه قطع
ایلدی ثورك اون درجه نصف الفضله سین اتوز درجه
اوزرینه زیاده ایلدك قرق درجه دائر اول نهار لان کچن
حاصل اولدی اما جنوبیده عقرب اولنده اوتوز ارتفاع
اولسه مری عقرب اولنده نشانلدق خیط حرکت
ایدردك تا مری اوتوز ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه
واقع اولنجه اندن نظر ایلدك خیطله خط وسط السماء
مابیننده اوتوز بر درجه فضل الدائر حاصل اولدی
ودخی اول قوسدن اللی طقوز درجه نصف الفضله قطع
ایلدك عقربك اون درجه نصف الفضله سنی اللی طقوزدن
طرح ایلدك قرق طقوز درجه دائر حاصل اولدی واکر
ارتفاع آز اولسه ربعده فضله ده اولمسه مثلا ثور
اولنده التی ارتفاع اولسه اول وقت مری درجهٔ شمس

اوزرینه کم ثورك اولیدور نشانلدق اندن خیطی حرکت ایدردك
مری ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه واقع اولمه دی ممکن
دکل اول وقت خیط خط مشرق ومغرب اوزرینه
کتوردك مری آلتنده سکز مقنطره واقع اولمش اول سکز
مقنطره دن ایچرویه التی مقنطره مریله صایدق نظر ایلدك
خیط اول قوسدن صکره قریب درجه قطع ایلمش
اول سکز دائر اولدی سکزی یوز درجه نصف نهاردن طرح
ایلدك طقسان ایکی درجه فضل الدائر حاصل اولدی وقس
علی هذا الباب الرابع دوردنجی باب طلوع شمسدن زواله
وارنجه یاخود زوالدن غروبه وارنجه قوس نهار ونصف
فضله بلدور ربونلرك طریقی بودر کم مری درجهٔ شمس
اوزرینه نشانلیه سین اندن خیطی حرکت ایدوره سین
تا مری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلیه خیطله
خط نصف النهار مابیننده اعداد قوسدن قاج درجه
وار ایسه اول نصف قوس النهاردر ودخی خیطله خط
مشرق ومغرب اراسنده قاج درجه وار ایسه اول
نصف فضله در اکر شمس بروج جنوبیه ده اولیجاق
اولورسه اما بروج شمالیده اولیجق اولورسه کورنلم
ربعده فضله اولیجق اولورسه اول وقت مری درجهٔ

شمس اوزرینه وضع ایدوب خیط حرکت اتدره تامری
فضله التنده افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر
ایله خیطله خط مشرق ومغرب مابیننده اجزاء
فضله دن نه واقع اولسه اول نصف الفضله در
بو نصف فضلهٔ طقسان درجه اوزرینه زیاده ایله
نصف قوس النهار حاصل اولور اول کونک اما ربعه
فضله اولمسه درجهٔ شمالیده اولسه اول وقت
مری شمسک درجه سنک نظیرنه اندوروب نشانلیه
سین اندن حرکت اتدوره سین تا مری افق اوزرینه واقع
اولنجه اندن نظر ایله خیطله خط مشرق ومغرب
مابیننده اجزاء قوسندن واقع اولدیسه اول نصف
الفضله در نصف الفضلهٔ طقسان درجه اوزرینه
زیاده ایله اول کونک نصف قوس النهار حاصل اولور
هر قنقی نصف قوس النهاری یوز سکساندن طرح ایلسک
نصف قوس اللیل حاصل اولور بونلرک هر بریسنی
ضعف ایلسک تمام قوس النهار و تمام قوس
لیل حاصل اولور مثلا شمس عقرب اولنده اولسه
خیط اوزرینه وضع ایلیوب مری اوزرینه نشانلدق
اندن خیط حرکت اتدردک تا مری افق اوزرینه واقع

اولنجه

اولنجه اندن نظر ایلدک خیطله خط مشرق ومغرب
مابیننده اجزاء قوسدن اون درجه نصف الفضله
حاصل اولدی خیطله خط وسط السماء مابیننده
سکسان درجه قطع ایلدی طقساندن طرح ایلدک
سکسان درجه نصف قوس النهار حاصل اولدی بونی
یوز سکساندن طرح اتدک یوز درجه نصف قوس
اللیل حاصل اولدی اما شمالیده شمس ثور اولنده اولسه
اول وقت مری ثور اولنده نشانلیوب خیط حرکت
اتدروب تا مری فضله التنده افق اوزرینه واقع اولنجه
اندن نظر ایلدک خیطله خط مشرق ومغرب مابیننده
اون درجه نصف الفضله حاصل اولدی بونی طقسان
درجیه زیاده ایلدک ثورک نصف قوس النهاری حاصل
اولدی واما فضله اولمسه اول وقت مری ثورک نظیریکه
عقربدر وارانک اوزرینه نشانلدق اندن خیط حرکت
اتدردک تا مری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدک
خیطله خط مشرق ومغرب مابیننده اون درجه نصف
الفضله حاصل اولدی بونی طقسان اوزرینه زیاده ایلدک
یوز درجه نصف الفضله حاصل اولدی طقسان اوزرینه
زیاده ایلدک یوز درجه ثورک نصف قوس النهار حاصل

اولدی بوني يوز سكساندن طرح ايلدك سكسان
درجه ثورك نصف نهاری قوس الليل حاصل اولدی
نونلرك هر برينی ضعف ايلدك تمام قوس ليل تمام قوس
نهار حاصل اولدی **الباب الخامس** بشنجی باب ميل
وغاية الارتفاع بلمسی بياننده در بونلرك طريقی بودركه
مری منطقه دن درجهٔ شمس اوزرينه وضع ايله
سين اندن خيطی نقل ايده سين خط وسط السماء
اوزرينه پس امدی نظر ايليه سين مری ايله مدار الحمل
اراسنده اجزاء مقنطره دن قاج عدد مقنطره وار ايسه
ميل شمس اولدركه وشول مقنطره كه مری انی قطع
ايلمشدر اول كونك غاية الارتفاع اول اولور ميلك جهتی
شمالی اولور اكر مری مدار الحملدن مدار السرطان جانبنه
وار ايسه واكر مدار الحملدن مدار الجدی جانبنه وار ايسه
جهتی جنوبيدر **مثلا** شمس ثورا اولنده اولسه خيط
منطقه دن ثورا اولنه وضع ايلدك مری اوزرينه نشان ايلدك
اندن خيطی حركت ايتدردك تا مری خط وسط السماء
اوزرينه واقع اولنجه اندن نظر ايلدك مری قطع ايتديكی
مقنطره ايله مدار الحمل اراسنده اون **برچوق** مقنطره
وار ميل شمس ثورا اولنده اون اولور وهم شماليدر

ودخی

ودخی مقنطراتدن التمشدن ارتجق مقنطره قطع ايلدك
ثورا اولنك غاية الارتفاعی اول اولور غايت بلند كدن
صكره جهتين بلماك دلهسان جنوبی ميدر ياخود
شماليميدر بونك طريقی بودركه ارتفاعك نهايتی وقتنده
مشرق جانبنه توجه ايله كولكك صاغنه دوشارسه
كعبه كبی شرفها الله تعالی دخی اوته سی كبی اول غايت
شماليدر واكر صولنه دوشارسه مدينهٔ منوره كبی شهر
قسطنطنيه كبی عروض نهايت بولدبغی يره دك اول
غايت جنوبی اولور **الباب السادس** آلتنجی باب مس
ميلدن درجهٔ شمس بلمسك بياننده در بونك
طريقی بودركه خيطی خط وسط السماء اوزرينه
وضع ايله مری اعتدالیندن ميل مقداری مقنطره
اوزرينه نشانليه اكر ميل شماليدور واكر جنوبيدر
خيطی حركت ايتدوره تا مری منطقه دن قنقی درجه اوزرينه
واقع اولور ايسه درجهٔ شمس اول اولور **مثلا** اون
برچوق ميل شمالی اولسه خيط وسط السماء اوزرينه
وضع ايلدك مری مدار اعتدالدن يوقاری شمال جانبنه
اون برچوق درجه شمس ثورا اول ايمش **اما قمر** قنقی
برجده دورانی بلمك طريقی بودركه اول شهور عربيه

نك قنقی آییدرو قاچنجی کوننده معلوم اندکدن صکره
آنك اوزرینه بر اول قدر عدد دخی ضم اولنه بو مجموع
نه مقدار اولور ایسه اول مبلغ اوزرینه دورت عدد
دخی ضم اولنه بو مجموع نه اولورسه حفظ اولنه اندن
صکره شمس قنقی بورجده دور و قنقی درجه سنده در
اول دخی معلوم اولنه **ودخی** اول حفظ اولنان اعداد
نه مقدار ایسه موضع شمسدن ابتدا اولنه **اما ابتداء**
ایلمسنك برقاچ طریقی وار در بر طریقی بودر که اکر درجهٔ
شمس بر برجك اولندن آلتنجی درجه سنه وارنجه اولم
جق اولورسه اول محفوظ اولان اعداددن شمس
اولدیغی برجه بش عدد ایله ابتداء اولنه **واکر** التی
درجه سندن اون ایکنجی درجه سنه وارنجه اولمه
جق اولورسه **دورت** عدد ایله ابتداء اولنه واکر اون
اوج درجه سندن اون سکز درجه سنه وارنجه
اولمه جق اولورسه **اوج** عدد ایله ابتداء اولنه **واکر** اون
طقوز درجه سندن یکرمی دورت درجه سنه وارنجه
اولمه جق اولورسه **ایکی** عدد ایله اولنه **واکر** یکرمی بش
درجه سندن اوتوزنجی درجه سنه وارنجه اولمه جق
اولورسه **بر عدد ایله** ابتداء ایلیه آندن صکره نه

باقی قالورسه اول قالان برجلره بشر عدد اولشدورله
در
عدد محفوظ قنقی بورجده تمام اولورسه قمر اول برجده
مثلا طقوز اوتوز ایکنجی ربیع الاولینك اونیجی کونی قمر قنقی
برجده دوردنلسه اون عدده اون دخی زیاده ایلدك
یکرمی عدد اولدی بو یکرمیه دورت عدد دخی زیاده ایلدك
یکرمی دورت اولدی آندن صکره اوچنجی بابه نظر ایلدك
درجهٔ شمس بو کونده جدی بورجنك اوچنده بولدق
اول یکرمی دورت عددك بشنی جدی بورجنه ویردك
زیره که شمس اول بورجك اوائلنده دور و بشی دخی
دلوه ویردك اون دورت باقی قالدی و بشی دخی حوته
ویردك طقوز باقی قالدی و بشی دخی حمله ویردك
دورت باقی قالدی پس بویله اولدوغی تقدیرجه تقریبا
قمر ثورك اواخرنده ایمش دیلك **ودخی** مثلا ربیع الاول
آینك یکرمی یدنجی کونی قمر قنقی بورجده دوردنلسه
یکرمی یدیه یکرمی یدی عدد زیاده ایلدك اللی دورت عدد
در
اولدی دورت عدد دخی زیاده ایلدك اللی سکز عدد اولدی
اول کونده درجهٔ شمس جدی بورجنك یکرمی سنده
اوسکزك ایکسنی جدی بورجنه ویردك قالاننی بشار
بشار هر برجنه اولشدوردك بر قالدی تقریبا قمر جد

برجنك اوائلنده دورديدك وقس على هذا الباب السابع
يدنجى باب شمسك ميلنى وغاية الارتفاعنى كه هر
كونك نهاية ارتفاعيدر ميل وغايت الارتفاع
شماليمدر ويا جنوبيمدر بونلرك بلمه سنك
بياننده در بونلرك طريقى بودر كه خيط منطقه دن
درجهٔ شمس اوزرينه كتوروب مرى اوزرينه نشانليه
سين اندن خيط خط وسط السماء اوزرينه
نقل ايليه سين اندن نظر ايليه سن مرى ايله مدار الحمل
مابيننه مقنطراتدن قاچ عدد مقنطره وار ايسه
اول درجنك ميلى اول اولور ودخى اول ميل شمالى
اولور اكر مرى مدار حمل ايله مدار سرطان اراسنده
ايسه واكر مدار حمل ايله مدار الجدى اراسنده ايسه
اول ميل جنوبى اولور ودخى شوده معلوم اولنه كه
قسطنطنيه ربعده مدار اعتدالك ايكى جانبنده اولان
مقنطره لر بر درجه درقالانى ايكيشر درجه در وشول
مقنطره كه مرى آنى بصمشدر اول كونك غاية الارتفاعى
اول اولور مثلا شمس ثور اولنده اولسه اول كونك
ميلى اون يچوق درجه در وهم شماليدر واول كونك
غاية الارتفاع التمش يچوق درجه در اما غاية الارتفاع

معلوم

الله تعالى

معلوم اولندقدن صكره جهتى ميل شماليمدر ياخود
جنوبيمدر بونك طريقى بودر كه ارتفاعك نهايتى وقتنده
يعنى زوال وقتنده مشرق جانبنه توجه ايله يه سين
اندن نظر ايليه سن اكر كولكه صاغنه دوشارسه بعض
وقتده مكه ده دوشدوكى كبى يادخى اوته سى كبى
تا خط استوايه وارنجه بله سنكه اول غايت شماليدر
واكر كولكه صولكه دوشارسه مدينه دن شرفها
كلوب بويردن چوب عروض نهايت بولديغى يره وا
وارنجه پس اول غايت جنوبلى اولور اشبو يرلرده غاية
الارتفاع شمالى اولماق يوقدر ذاتهجنوبيدر اما ميل
شمالى اولور شمس شمالى بورجلرنده اولديغى وقتن
ودخى جنوبلى اولور جنوبلى برجلرنده اولدوغى وقتن
پس بو مقدار كفايت ايدار قالانى بونلره كور قياس
اولنه الباب الثامن سكزنجى باب غاية الارتفاعدن
ودخى ميلدن هر شهرك عرضنى بلمسى بياننده در بونك
بلمسنك طريقى بودر كه اولا اول كونك غاية الارتفاعنى
بله سن قاچ درجه در اندن صكره نظر ايليه سن اول
شمسك ميل وارميدر يا يوقميدر اكر اولميه يه جاق
اولورسه كه شمس حمل اولنده ويا ميزان اولنده ويا

ویاسنبله آخرنده ویاحوت آخرنده بوایام اربعه دن
اولمدوغی کبی پس اول بولنان غایت قاچ درجه ایسه
طقسان درجه دن نقص ایلیه سن نه باقی قالورسه
اول شهرك عرضی اول اولور مثلا قسطنطنیه ده
شمس حمل یامیزان اولنده اولسه یاسنبله یاحوت
آخرنده اولسه بوایام اربعه ده شمسك میلی اولماز
غایة الارتفاع قرق طقوز درجه بولنور بو قرق طقوزی
طقساندن طرح ایلدك قرق بر درجه باقی قالدی بلدك كه
قسطنطنیه نك عرض بلدی قرق بر درجه در اكر شمسك
میلی اولور ایسه ایکیدن خالی دكلدر یا اول میل شمالی
اوله ویاجنوبی اوله واكر شمالی اولیجاق اولورسه
اول وقت میل اول کونك غایة الارتفاعندن کیدر
میل شمالی غایت جنوبی اولدوغی اجلدن اكر
میل جنوبی اولجاق اولورسه اول وقت میلی
غایة الارتفاعله جمع ایله ایکیسیده جنوبی اولدیغیچون
جمع یا طرح نه حاصل اولورسه طقسان درجه
دن کیدرنه باقی قالورسه اول شهرك عرضی بلدی
اول اولور مثلا قسطنطنیه نك عرضی مجهول اولسه
شمس دخی ثور اولنده اولسه شمالیه مثال اول

کونك

کونك میلی اون بربچوق درجه در غایة الارتفاعی التمش
بچوق درجه در پس اول اون بربچوق میلی التمش بچوق
غایتدن کیدردك میل شمالی غایت جنوبی اولدیغی
اجلدن قرق طقوز درجه باقی قالدی بو باقی طقساندن
طرح ایلدك قسطنطنیه نك قرق بر درجه عرض بلدی
حاصل اولدی ودخی مثلا شمس عقرب اولنده اولسه
جنوبیه مثال بونك دخی میلی اون بربچوق درجه در
غایة الارتفاعی اوتوز یدی بچقدر ایکسین جمع ایلدك
ایکسیده جنوبی اولدیغی اجلدن قرق طقوز درجه
اولدی طقساندن بونی نقص ایلدك قرق بر درجه عرض
بلد باقی قالدی

الباب التاسع

طقوزنجی باب شول
ارتفاعی بیلدركم نیجون اول ارتفاعه كلسه سمت اولماز
اكا ارتفاع لاسمت لر دیرلر بوشول وقت اولوركه شمس
شمالی بورجلرنده اوله اما جنوبی اولدیغی وقت هیچ بر ارتفاع
اولمازكه آنك سمتی اولمیه جمله نك واردر جنوبی اولدیغی
حیثیتله بونك طریقی بودركه مری درجهٔ شمس اوزرینه
وضع ایلیه سن وخیط حركت ایتدوره سن تا مری دائرهٔ اول
سموت اوزرینه واقع اولنجه ایدن نظر ایلیه سن مری
اجزاء مقنطراتدن نه قطع ایتدیسه ارتفاع

لاسمت له اولدر مثلا شمس ثور اولنده خيط اوزرينه وضع
ايلدك مرى ثور اولنه نشانلدق اندن خيط حركت اتدركه
تا مرى دائره اوّل السموت اوزرينه واقع اولنجه اندن
نظر ايلدك مرى اجزاء مقنطراتدن اون سكزه قريب
مقنطرهٔ ارتفاع لاسمت له قطع ايلمش

الباب العاشر

اوننجى باب سعة المشرق والمغرب بلمسنك بياننده دربونك
طريقى بودركه مرى درجهٔ شمس اوزرينه وضع ايله سن
اندن خيطى حركت اتديره سين تا مرى افق اوزرينه واقع
اولنجه اندن نظر ايليه سن مرى عدد سموتدن
قاچنجى سمت اوزرينه واقع اولديسه سعة المشرق
وسعة المغرب اول اولور اما شماليده فضله اولمه
سه مقطوع اولور آنده افق بولنمازكه مرى اوزرينه
وضع اولنه اول وقت نظيريله عمل ايليه همان نظيرنك
سعة المشرق وسعة المغرب كندونك سعة مشرق
والمغرب اولور امدى بو طريقه ايكى مثال كركدر بريسى
بروج شماليّه ده وبريسى جنوبيّه ده مثلا قسطنطنيه
عرضنده شمس عقرب اولنده اولسه جنوبيه مثال
خيط اوزرينه وضع ايدوب مرى اوزرينه نشانلدق
اندن خيطى حركت اتدردك تا افق اوزرينه واقع اولنجه

اندن

اندن نظر ايلدك مرى اجزاء سموتدن اون بش درجه سعة
المشرق والمغرب قطع ايلدى اما ثور اولنده اولسه شماليه
مثال اول وقت مرى افق اوزرينه اولماق ممكن دكلدر
مكر مدار السرطان التنده فضله سى اولمسه اول
وقت ثورك نظيريكه عقربدر مرى عقرب اولنه اندردك
اندن خيطى حركت اتدردك تا مرى افق اوزرينه واقع
اولنجه اندن نظر ايلدك اجزاء سموتدن مرى اون بشر
درجه سمت قطع ايلدى اول سعة المشرق والمغربدر

الباب الحادى عشر

اون برنجى باب ارتفاعدن سمتى
بلدربونك طريقى بودركه خيطى درجهٔ شمس اوزرينه
وضع ايله ومرى اوزرينه نشانله اندن خيطى حركت
اتدرتا مرى ارتفاع مقدارى مقنطره اوزرينه واقع اولنجه
اندن نظر ايله سموتدن مرى نه سمت قطع اتديسه
اول ارتفاعك سمتى اولدر جهتى جنوبى اولور اكر مرى
دائرهٔ اوّل سموتدن كچديسه واكر يتشوب كچمديسه
شمالى اولور ودخى زوالدن اوكوردى اولان سمت
شرقى ديرلر زوالدن صكره اولان سمت غربى ديرلر
مثلا شمس ثور اولنده اولسه ارتفاعمز دخى اوتوز
اولسه مرى ثور اولنده نشانلدق خيطى حركت اتدردك

تامری مقنطراتدن اوتوز ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه
واقع اولنجه آندن نظر ایلدك سموتدن مری اون اوچدن
اکسك سمت جنوبی قطع ایلمش امّا ارتفاعمز اون
ایکی اولسه مری درجهٔ شمس اوزرینه نشاندن ق
آندن صکره خیطی حرکت اتدردك تا مری مقنطراتدن
اون ایکی ارتفاع مقداری مقنطره اوزرینه واقع اولنجه
اندن نظر ایلدك سموتدن مری بش سمت شمالی
قطع ایلمش وقس علی هذا

الباب الثانی عشر

فی معرفة الظل من الارتفاع ظل ایکی درلودر برسی
ظل مبسوطدر بوشول نسنه درکه ارتفاع زیاده
اولدقجه کندوسی اکسلور مناره ظلی کبی وعمود
ظلی کبی وهرشیك ظلی کبی که قائم علی الارض اوله آنك
طلنه ظل مبسوط دیرلر بریسی دخی ظل منکوسدر
بوشول نسنه درکه ارتفاع زیاده اولدقجه بودخی
زیاده اولور قائم علی الارض اولانك غیریدر دیوارده
اولان اکسوی کبی وعصی موسی کبی ودخی بعض
ربعده ظل مبسوط آخر قوسدن ابتداء اولنمشدر
اول قوسه وارنجه کتدکجه طار اولمشدر امّا ظل منکوس
بونك خلافیدرکه اول قوسدن ابتداء اولنمشدر

آخر

آخر قوسه وارنجه کتدکجه طار اولمشدر ودخی ظل ایچون
قامه وضع اتمشلردر اکر قامه اون ایکیه قسمت اولنمش
ایسه آکا اصابع دیرلر یدیه یا دخی اکسکه قسمت اولنمش
اوله جق اولور ایسه او قامه یه اقدام دیرلر ودخی التمشه ده
قسمت ایدرلر آکا اجزاء دیرلر امّا اکثر ربعلرده اون ایکی
قامتله اولان ظل مبسوط رسم اولنور اکر دیلرسنکه هر
ارتفاعك ظل مبسوطن بله سن بونك طریقی بودرکه
خیطی ارتفاع اوزرینه وضع ایلیه سن اندن نظر ایلیه
سن خیط قوس ظلدن نه قطع اتدی ایسه اول ارتفاعك
ظل مبسوطی اول اولور مثلا اول اوتوز ارتفاع اولسه
خیطی اول قوسدن اوتوز ارتفاع اوزرینه وضع ایلدك
اندن نظر ایلدك خیط قوس ظلدن یکرمی بر درجیه
قریب ظل قطع ایلدی اوتوز ارتفاعك ظلی بو اولدی
امّا زوال ظلنی بلمك دلسك فقهاء اکا فیء الزوال دیرلر
خیطی اول کونك غایة الارتفاع اوزرینه وضع ایله اندن
نظر ایله خیط قوس ظلدن نه قطع اتدی ایسه ظل
الزوال اول اولور مثلا شمس ثورا ولنده اولسه اول
کونك غایة الارتفاعی التمش یجق درجه در خیطی اوزرینه
وضع ایلدك اندن نظر ایلدك خیط قوس ظلدن یدیدن

اكسيجك ظل الزوال قطع ايلمش واما ظل مبسوطدن ظل
منكوس بلمك دلسك بونك طريقى بودركه ارتفاع اله سن
اول ارتفاع طقساندن طرح ايليه سن اندن باقسيله قوس
ارتفاعه دخول ايدوب خيطى اوزرينه وضع ايليه سن
اندن نظر ايدوب كوره سن قوس ظلدن خيط قچ عدد
قطع اتديسه اول ارتفاعك ظل منكوسى اولدر مثلا
اوتوز ارتفاع اولسه بو اوتوزى طقساندن طرح ايلدك
التمش قالدى بو التمش ايله قوس ارتفاعه دخول ايلدك
قوس ظلدن اوتوز ارتفاعك يدى درجه ظل منكوسى
حاصل اولدى وقس على هذا الباب الثالث عشر في معرفة
الارتفاع من الظل بونك طريقى بودركه خيط ظل مفروض
اوزرينه وضع ايله اندن نظر ايله خيط قوس ارتفاعك
اولنده نه قطع اتديسه اول ظلك ارتفاعى اول اولور مثلا
ظل اوتوز اولسه خيطى اوتوز ظل اوزرينه وضع ايلدك
خيط قوس ارتفاعك اولندن يكرمى يكيه قريب درجه
قطع ايلدى اوتوز ظل مبسوطك يكرمى ايكى درجه ارتفاع
حاصل اولدى الباب الرابع عشر بو باب عصرك ارتفاعين
ودخى عصرله زوال مابيننده كچن ودخى عصر ايله غروب
مابيننده كچن زمانك مقدارلرين بلدررر اكر بعده قوس

عصر

عصر وار ايسه بونك طريقى بودركه مرى درجهٔ شمس اوزرينه
وضع ايليه سن اندن خيطى نقل ايليه سن تا مرى قوس
اوزرينه واقع اوله اندن نظر ايليه سن اجزاء مقنطراتدن
مرى التنده نه مقنطره واقع اولديسه ارتفاع عصر اول
اولور ودخى اجزاء قوسدن خيطله خط وسط السماء
اراسنده قچ درجه واقع اولديسه ظهر ايله عصرك مابيننده
كچن دائر اولدر ودخى خيط اول قوسدن نه قطع اتديسه
نصف فضله انك اوزرينه زياده ايله اكر شمس شمالى
بورجلرنده ايسه نصف فضلهٔ نقص ايله جنوبى
برجلرنده ايسه عصر ايله غروبك مابيننده كچن دائر
حاصل اولدى مثلا شمس ثور اولنده اولسه مرى اوزرينه
نشانلدق خيطى حركت اتدردك تا مرى قوس عصر اوزرينه
واقع اولنجه اندن نظر ايلدك مرى مقنطراتدن اوتوز ايكى
بچوق مقنطره ارتفاع عصر قطع ايلمش خيط دخى
اشاغى قوس ارتفاعدن خط وسط السمايه وارنجه
اللى التى بچوق درجه ما بين الظهر والعصر دائر حاصل
اولدى ودخى خيطله اول قوس مابيننده اوتوز اوچ
بچوق درجه واقع اولدى بونك اوزرينه اون درجه ثورك
نصف فضله سن زياده ايلدك فرق اوچ بچوق درجه

مابين العصر والمغرب دائر حاصل اولدی واگر مقنطرات اوزرنده
قوس رسم اولنمش اولمسه پس اول وقت خيط اول
كونك غاية الارتفاع قاچ درجه ايسه قوس ارتفاعك
اولندن صايوب او زرينه وضع ايليه سن اندن نظر
ايليه سن خيط قوس ارتفاعه موازی اولان قوس
عصركم قرق بش درجيه قسمت اولنمشدر آنك اعدادندن
قاچ درجه يه كچديسه ارتفاع عصر اول اولور واول ارتفاع
مقداری مقنطره صايوب خيطله خط نصف نهار
مابينده قاچ عدد قوس وار ايسه زوالدن عصره و
وارنجه مابين اول اولور مثلا شمس ثورا ولنده اولسه
غاية الارتفاع التمش بچوق درجه در خيط اوزرينه وضع
ايلدك خيط اعداد عصردن اوتوز ايكی بچوق درجه قطع
ايلمش هوی درجهٔ شمس اوزرينه قيوب اول مقداری
مقنطره صايدق خيطله خط نصف النهار مابينی التی
يديدن اكسيجك درجه قطع ايلدی مابين الظهر والعصر
الاول اول اولور واگر ربعده بو قوس دخی اولمجق اولورسه
اول وقت غاية الارتفاعك ظل مبسوطن تحصيل ايله كه
ظل الزوال در نتكم بونك طريقی كچدی اندن صكره بونك
اوزرينه قامه كه اون ايكيدر زياده ايله دك ارتفاع عصرك

ظل

ظل مبسوط حاصل اولدی اندن صكره حاصل اولان ظل
مقداری خيط قوس ظلدن اوزرينه وضع ايليه اندن
نظر ايله قوس ارتفاعك اولندن خيط نه قطع اتديسه
عصرك ارتفاع اول اولور مثلا ثورا ولنده غاية الارع التمش
بچوق درجه در بونك ظل كه ظل الزوال دريدی درجدن اكسيجك در
بونك اوزرينه قامهٔ زياده ايلدك كه اون ايكيدر اون طقوزه
قريب اولدی اندن خيطی اون طقوزه قريب ظل اوزرينه وضع
ايلدك خيط قوس ارتفاعك اولندن اوتوز ايكی بچوق درجه
قطع ايلمشدر ثورا ولنك ارتفاع عصر حاصل اولدی
بونك فضل دائرين چقاردك نتكه طريقی كچدی اللی التی
درجه مابين الظهر والعصر حاصل اولدی هپ بو عصرك
طريقلريكه ديدك اما مين قول اوزره اولان عصرلردر بو برلرده
اكثر معمول اولان بونلردر اما امام ابو حنيفه نك مختاری بودر كه
غايتك ظل اوزرينه ايكی قامه زياده ايدركه يكرمی دورت دور
مثلا ثورا ولنده غاية الارتفاعك ظل الزوال يدی درجه در
يكرمی دوردی زياده ايلدك اوتوز بر اولدی اوتوز بر ظلك اوزرينه
خيط وضع ايلدك قوس ارتفاعك اولندن خيط يكرمی
بر درجه عصر ارتفاع امام ابو حنيفه حاصل اولدی
بونك فضل دائرين چقاردنتكه كچدی يتمش ايكی درجه مابين

الظهر والعصر حاصل اولدی بوني قوس نصف نهاردن
يوز درجه د‌ر طرح ايلدك يكرمی سكز درجه مابين العصر
والمغرب حاصل اولدی **بوفنك اولولری** امامين
عصرنه عصر اول ديمشلردر امام ابوحنيفه‌نك عصرنه
عصر ثانی ديمشلردر ربعلرده بويله يازارلر **الباب الخامس
عشر** في معرفة حصة الفجر والشفق فجر ديو شول
افق مشرقدن آرقرسنه آغاران ايدنلغه ديرلر فجرك
حصه سی ديوكندونك طلوعله شمسك طلوعنك
مابينده اولان مدته ديرلر **شفق** ديو افق مغربده شول
قزللغه ديرلركه شمس غائب اولدقدن صكره واقع
اولان شفقك حصه سی غروب شمس ايله بونك
غائب اولمنك مابينده اولان مدته ديرلر امامين قول
اوزرينه بو اكثر معمول اولان دخی بودر بو ايكسينك
طريقی شوندن خالی دكلدركه ربعده ايكسك ده قوسلری
اوله يا اولميه اكر اوله جاق اولورسه مری درجهٔ شمس
اوزرينه نشانلدقدن صكره خيطی حركت ادوره‌سن
تا مری هر قنقسن دلرسان انك قوسی اوزرينه واقع
اولنجه اندن نظر ايليه‌سن خيط قوس ارتفاعدن
نه قطع اتديسه حصهٔ مطلوب اولدر **مثلا** شمس

ثور اولنده اولسه مری ثور اولنده نشانلدق اندن خيطی
حركت اتدردك تا مری قوس الشفق اوزرينه واقع اولنجه
اندن نظر ايلدك خيط قوس اعدادندن يكرمی بشر درجه
حصة الشفق قطع ايلمش **واكر** قوس الفجر اوزرينه
واقع اولنجه حركت اتدرسك اول وقت خيط آخر
قوسدن يكرمی سكز درجه حصة الفجر قطع ايلدی
واما ربعده ايكسنك ده قوسلری اولمسه اول وقت
مری درجهٔ شمسك نظيری اوزرينه نشانليه‌سن اندن
خيطی حركت اتديره‌سن تا مری مقنطرات اون يدی
مقنطره اوزرينه واقع اولنجه اكر عملك شفق ايچون
ايسه واكر فجر ايچون ايسه عملك اون طقوز مقنطره
اوزرينه قيوب نظر ايليه‌سين خيط قوس ارتفاعك
اولندن هر قنقسی ايچون نه قطع اتديسه بونك اوزرينه
اول كونك نصف فضله‌سين زياده ايليه‌سين اكر
شمس جنوبلی برجلرنده ايسه واكر شمالی برجلرنده
ايسه اول وقت نصف الفضلهٔ اندن نقص ايله مطلوب
حاصل اولور **مثلا** شمس ثور اولنده اولسه اول وقت
مری ثورك نظيريكه عقربدر بونك اوزرينه نشانلدق اندن
خيطی حركت اتدردك تا مری مقنطرات‌دن شفق ايچون

اون يدى مقنطره اوزرينه واقع اولنجه اندن نظر ايلدك
خيط قوس ارتفاعك اولندن اوتوزبش درجه
قطع ايلمش بوندن ثورك نصف فضلہ سين اون
درجه طرح ايلدك يكرمى بش درجه حصة الشفق
حاصل اولدى واگر فجر ايچون اون طقوز مقنطره اوزرينه
واقع اولنجه حركت اندرسين خيط قوس ارتفاعك
اولندن اوتوز سكز درجه قطع ايلدى بوندن اون
درجه نصف الفضله طرح ايلدك يكرمى سكز درجه
حصة الفجر حاصل اولدى اشبو طريق اولان قوسلردن
استخراج انمأ كدن والله اعلم واما شمس جنوبيده
قوس اولنده اولسه جوزاكہ نظيريد رمرى اوزرينه
قيوب شفق ايچون اون يدى مقنطره صايدق اعداد
قوسدن بش درجه قطع ايلدى نصف الفضلہ اون
طقوز درجه درجمع اندك يكرمى دورت درجه
حصة الشفق حاصل اولدى وفجر ايچون اون طقوز
مقنطره اوزرينه قيوب خيط اعداد قوسدن
يدى بچوق درجه قطع ايلدى اون طقوز نصف الفضلہ
ايله جمع اتدك يكرمى التى بچوق درجه حصة الفجر حاصل
اولدى وقس على هذا الباب السادس عشر فى معرفة

ارتفاع الشمس حين تسامت القبله بونك طريقى بودركہ
مرى درجه شمس اوزرينه قيوب خيط حركت ويرز
مرى قوس ارتفاع سمت قبله اوزرينه واقع اولنجه
خيطه اعداد قوسدن قاچ درجه اتدايسه ارتفاع سمت
قبله اول اولور واول ارتفاعده هر شيئك كولكه سى راست
سمت قبله اولور مثلا درجه شمس ثور اولنده اولسه
مرى اوزرينه قيوب خيط قوس سمت قبله اوزرينه
واقع اولنجه خيط اعداد قوسدن نجه درجه وما
دقيقه قطع ايلدى اول مقدار مقنطره صايدق خيط
نصف نهار جانبندن يكرمى اوچ بچوق درجه قطع
ايلدى فضل دائر اول اولور الباب السابع عشر فى
معرفة سمت القبلة بو باب سمت قبله چقرمسنك
بياننده در طريقى بودر اول بله سنكه مكه نك شرفها الله تعالى
طولى قاچ درجه در وعرض قاچ درجه در اندن اول مطلوب
ايدندوكك شهرك طولى وعرض قاچ درجه در اندن
مطلوب ايدندوكك شهرك طولى وعرض قاچ درجه در
بونلرى بلدوكندن صكره خيط خط وسط السماء اوزرينه
وضع ايليه سن برى مدار الحملدن يوقارو شمال جانبنه
عرض مكه مقدارى بعد ايدوب هر نزيه وارر ايسه

مری اوزرینه نشانلیه سن اندن خیط نقل ایلیه سن
آخر قوسدن مکه طولیله مطلوب اندندوکك شهرك
طولنك بربرندن آرتقلغی مقداری قاچ درجه ایسه
آنك اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایله سمونددن
مری التنده نه سمت واقع اولدیسه اول مطلوب
ایدندوکك شهرك سمت قبله سنی اول اولور مثلا
قسطنطنیه نك طولی التمش درجه در وعرض قرق
بر درجه در مکه نك طولی یتمش یدی درجه در وعرض
یکرمی بریچوق درجه در خیط خط وسط السماء
اوزرینه وضع ایلدك مری مدار حملدن یوقارو شمال
طرفنه عرض مکه مقداری که یکرمی جنوبیده اوله اول
وقت خیط سمت مقداری آخر قوسده وضع ایلیه
سن اندن خیط اول یرده موملیه پکده سن اندن صکره
ربعی بردوز یر اوزرینه وضع ایدسن برحیثیتله که بونك
سطحی افقه موازی اوله ودخی ربعك مرکزنده شمس
جهتنه اوله اندن صکره برخیطه شاقول آصاسن
شمس ایله ربعك مرکزی مابیننده براکله صالندره
سن وبراکله ربعی بر اوزرنده آزآزدوندوره سن
تا اول صالنان خیطك ظل راست اول ربعك مرکزی

اوزرینه اوغرایوب خیطك تدر اوزنی اورته سی پس
امدی بوله اولدیغی تقدیرجه ربعی جهات اوزرینه موضوع
اولمش اولور اما شول خطکه سمتنك عدد ایله اندن
ابتدا اتمش اوله سن اول خط خط مشرق ومغرب اولور
اول برخط خط نصف النهار اولور پس امدی هر
برسندن خط اوزتا جهات اربعه حاصل اوله ودخی
ایکی خطك تقاطعندن دورت ربع حاصل اولور بر ربعنه
شرقی جنوبی دیرلر وبر ربعنه غربی جنوبی دیرلر وبر ربعنه
شرقی شمالی دیرلر وبر ربعنه غربی شمالی دیرلر پس
امدی مکه شرفها الله قنقی ربعده ایسه آنك اوزرینه
ربعی وضع ایلیه سن بر وضع ایله که ربعك خط مشرق
ومغرب استخراج اندوکك خط مشرقه ومغربه موازی
اوله ودخی ربعك مرکزی ایکی خطك تقاطع اندوکی نقطیه
اولمق گرکدر اندن صکره ربعك خط مشرقدن سمت
قبله مقداری ایراق اولوب خیط اوزرینه وضع ایله یه سن
پس امدی بو تقدیرجه خیط بریچوق درجه در اول مقدار
مقنطره اوزرینه نشانلدق اندن خیط نقل ایلدك آخر
قوسدن مکه ایله قسطنطنیه طولنك مابیننده تفاوت
که اون یدی درجه در بوکه فضل الطولین مقداری واقع

اولنجه اندن سموتدن مری التنده نظر ایلدك قسطنطنیه
قرق سکز درجه سمت قبله سی حاصل اولدی اگر
مکه طولیله بر شهرك طول برابر اولنه پس اول شهرك
قبله سی خط نصف النهار اوزرینه جنوب ماییننده
اولور واگر اول شهرك عرض مکه عرضندن اکثر عجمده
موصل کبی واگر مکه نك عرض اکثر ایسه یمنده صنعا
کبی اول وقت شمال جانبنه خط نصف النهار اوزرینه
اولور واگر مکه نك طولی مطلوب ایدندوکك شهرك
طولندن اکثر اولیجاق اولورسه قسطنطنیه کبی
پس اول شهرك سمت قبله سی شرقی اولور واگر
مکه نك طولی مطلوب ایدندوکك شهرك طولندن
اقل اولیجق اولورسه بغداد کبی اول شهرك سمت
قبله سی غربی اولور الباب الثامن عشر فی معرفة اسخر
استخراج جهات الاربعة والقبلة بو باب جهات
اربعه چقارمسن ودخی قبله چقارمسن بیاننده در
نونلرك طریقی بودر که مطلوب ایدندوکك وقتك
سمتنی بله سن دخی اول سمتنك اوزرینه وضع
ایلیه سن وضعك طریقی شوندن خالی دکلکه یا قوسك
اولندن اوله ویا قوسك آخرنده اوله اگر وقتك سمتی

شرقی

سمتی شرقی اولیده جنوبیده اوله ویا غربی اولیده شمالیده
اوله اول وقت سمت مقداری خیط قوسك اولنده
وضع ایلیه سن اگر وقتك سمتی شرقی اولیده شمالیده
اوله ویا غربی اولیده سمت قبلیه مطابق اولور قبله
قوس ارتفاع طرفنه اولور مثلا شمس ثور اولنده اولسه
اول ارتفاعده قبله استخراج اتماك دلسك اول اون
ارتفاعك سمتی چقارمق کرکدر مثلا مری ثور اولنده نشاندق
اندن خیط حرکت اتدردك تا مری مقنطرادن اون ارتفاع
شرقی مقداری مقنطره اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر
ایلدك سموتدن مری التنده بش سمت شمالی
حاصل اولدی بو سمت شرقی شمالی اولدی اندن
خیط آخر قوسدن بش سمت مقداری درجه اوزرینه
وضع ایلدك خیط مومله ثابت قلدق اندن ربعی بر دوز
بر اوزرینه وضع ایلدك راست سطحی افقه موازی اولنجه
دزلشدردك ودخی ربعك مرکزی شمسه قرشو ویردك
اندن بر خیط برشاقول آصدق شمسله ربعك ماییننده
بر الیله صالندردق و بر الیله ربعی بر اوزرنده آز آز دوندر دك
تا اول صالنان خطك ظلی ربع مرکزینی دخی اول ثابت
خیطی باشدن باشه اورته بش بو تقدیرجه ربعك

ایکی طرفنه ایکی خط چکدك دورت جهت حاصل اولدی
و بشول خطکم اندن سمت صایدق یعنی آخر قوسدن
اول خطه خط مشرق ومغرب دیرلر اول اخر خطه
خط نصف النهار دیرلر بو قسطنطنیه عرضنده مكة
شرفها الله تعالی جنوبی واقع اولور ربع دائرهٔ شرقی
جنوبی ربعنده وضع ایلدك مرکزنی اکی خطك تقاطعندن
قودق اندن خط مشرق ومغربدن سمت مکه مقداری
که قرق سکز درجه در قوس ارتفاع اوزرینه ایراق کتدك
خط اوزرینه وضع ایله دك بو تقدیرجه خیط
سمت قبلیه مطابق اولدی قبله دخی قوس ارتفاع
طرفنه واقع اولدی وقس علی هذا **الباب التاسع**
عشر فی معرفة مطالع الفلکیه مطالع فلکیه
عبارتدر جدینك اول نصف نهاردن کلوب کچدوکی
زمانده تا شمس نصف نهارده کلنجه شوندن اوتوز یدر
بونك عددنك مبدئ جدی اولندن اولدوغی بو کامصه
مطالع زوالده دیرلر بونك طریقی بودرکم خیط
منطقه دن قنقی درجه نك مطالعن استرسك
آنك اوزرینه وضع ایلیه سن امدی خیط آخر قوسدن
نه قطع ایلرسه مطالع فلکیه کندوسی اولور **اکر** شمس

جدیده دلوده حوتده بو اوج برجده اولیجق اولورسه **اکر**
حمل ثور جوزا بو اوج برجده اولورسه اول بولدوغك
مطالع یوز سکسان درجه دن نقص ایله **واکر** سرطان
اسد سنبله بو اوج نسنه ده اولیجق اولورسه اول
حاصل اولان مطالع یوز سکسان اوزرینه زیاده ایله
واکر میزان عقرب قوس بونلرك برنده اولیجق اولورسه
اوج یوز التمشدن حاصل اولان مطالع طرح ایله شول
نسنه کم طرحدن زیاده ایلمکدن حاصل اوله اول درجه
نك مطالع فلکیه سی اول اولور **مثلا** شمس دلوك اون
بش درجه سنده اولسه خیط منطقه دن اوزرینه
وضع ایلدك اندن نظر ایلدك خیط آخر قوسدن قرق
یدی بچوق درجه مطالع فلکیه قطع ایلدی **واما** ثورك
اون بشنده اولسه خیط اوزرینه وضع ایلدك خیط
آخر قوسدن قرق یدی بچوق درجه قطع ایلدی بونی
یوز سکساندن درجه دن نقص ایلدك یوز اوتوز ایکی بچوق
درجه ثورك اون بش درجه سنك مطالع فلکیه حاصل
اولدی وقس علی هذا **الباب العشرین** فی معرفة مطالع
البلدیة مطالع بلدیه مجارتدر حمل اولی طلوع اتدوکی زماندن
تا شمس طلوع اتدوکی زمانه کلنجه شوندن اوتوری بونك

ابتداسی حمل اولندن اولدی بونك استخراجنك طریقی
بودرکه اوّل نظر ایلیه سن مطالعن استخراج اتدوکك درجه
اکر حمل ثور جوزا بونلرك برنده ایسه شمس یا میزان
یا عقرب یا قوس بونلرك برنده اولبجاق اولورسه خیط
بونلرك اوزرینه وضع ایله مری اول درجه نك نظیر
اوزرینه نشانله اندن قوس ارتفاعده خیط تقاطع
اتدوکی درجه ده نشانله اندن صکره خیط حرکت
اتدرتا مری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایله
خیطله علامت اورتاسنده قوس ارتفاعك قاج درجه
واقع اولدیسه مطالع بلدیه اول اولور اکر شمس حمل
ثور جوزا بو اوج برجك بریسنده اولبجاق اولورسه
واکر میزان عقرب قوس بونلرك برنده اولبجاق اولورسه
اول مطالع یوزسکسان اوزرینه زیاده ایله انلرك مص
مطالع بلدیه سی حاصل اولور واکر شمس سرطان
اسد سنبله بونلرك برنده اولبجاق اولورسه یا جدی
یا دلو یا حوت بونلرك برنده اولبجاق اولورسه خیط
اول درجه اوزرینه قیوب مری اوزرینه نشانله اندن
قوس ارتفاعده خیط تقاطع اتدوکی درجه ده علامت
ایله اندن خیط حرکت اتدرنا افق اوزرینه واقع اولنجه

اندن

اندن نظر ایلیه خیطله علامت اورتاسنده قوس ارتفاعدن
قاج درجه واقع اولدیسه یوزسکساندن طرح ایله اکر
شمس سرطان اسد سنبله بونلرك برنده ایسه واکر جدی
دلو حوت بونلرده اولبجاق اولورسه اوچیوز التمشدن
طرح ایله مطالع بلدیه حاصل اولور بوکا مطالع الشروق
دیرلر مثلا شمس ثورا اولنده اولسه خیط اوزرینه وضع
ایلدق مری ثورك نظیرکه عقربدر اوزرینه نشانلدق
اشاغی خیط تقاطع اتدوکی یکرمی سکز درجه دیرلر علامت
ایلدك اندن خیط حرکت اتدردك تا مری افق اوزرینه واقع
اولدی اندن نظر ایلدك خیطله علامت اورتاسنده قوس
ارتفاع اجزاسندن اون سکز درجه در ثورك اولنك مطالع
بلدیه سی حاصل اولدی اما دلو اولنده اولسه خیط
اوزرینه وضع ایلدك مری اوزرینه نشانلدق اشاغی خیط
تقاطع اتدوکی اللی سکز درجه در علامت ایلدك اندن خیط
حرکت اتدردك تا مری افق اوزرینه واقع اولنجه اندن
نظر ایلدك خیطله علامت ما بینده قوس ارتفاع اجزاسندن
اوتوز طقوز درجه حاصل اولدی بونی اوچیوز التمشدن طرح
ایلدك اوچیوز یکرمی بر درجه دلو اوّلنك مطالع بلدیه سی
حاصل اولدی اما مطالع بلدیه بلمکدن بر آسان طریقی واردر

هركونك مطالع فلكيه سن بلدكدن صكره اول كونك نصف
قوس نهارنى مطالع فلكيه دن طرح ايلسك مطالع بلديه
باقى قالور مثلا شمس ثورا ولنده اولسه مطالع فلكيه
سى يوزاون سكز درجه د رثورا ولنك نصف قوس نهارى
يوزدرجه دربويوزى ط اون سكز مطالع فلكيه دن كيدردك
اون سكز درجه ثورا ولنك مطالع فلكيه دن كيدردك
اون سكز درجه ثورا ولنك مطالع بلديه سى باقى
قالدى وقس على هذا **الباب الحادى والعشرون** في
معرفة الطالع من افق بلدك لوقت معروص يكرمى
برنجى باب كندى شهرك افقندن دلدوكك وقتن
طالعن بلمسك بياننده در بونك طريقى بودركه اول
نهاردن كچنى بله سن قاچ درجه كچدى ايسه اول
كونك شمس مطالع بلديه سنى آنك اوزرينه زياده
ايله يه سن مطالع الطالع حاصل اولور واكر كچنك
اولنده كچن مطالع نظيرى اوزرينه زياده ايله سنك
كبروا انجليين مطالع الطالع حاصل اولور پس مدك
مطالع الطالع حاصل اولدقدن صكره هر برجك بشقه
بشقه مطالع بلديه ده حصه لرى نيسه حمل اولندن
بشليوب كيدرسن هر قنغى برجك درجه سنه يتشور سه

ط يوزصح

درجه

يتشورسه درجه طالع اول اولور مثلا قسطنطنيه ده
شمس سرطان اولنده اولسه اول نهاردن اوتوز سكز
درجه كچسه اول كونك مطالع بلديه سى التمش سكز
درجه در بونك اوزرينه زياده ايله دك يوز التى درجه اولور
ودخى بلكم هر برجك حصه سى ندر حملك يغ ثورك كا
جوزانك كط سرطانك لو اسدك لج سنبله لح ميزانك
لح عقربك مح قوسك لو جديك كط دلوك كا حوتك ع
درجه در بونلرى بلدكدن صكره اول يوز التى درجه دن اون
سكز درجه سين حمل حصه سنه ويردك يكرمى درجه سين
ثور حصه سنه ويردك اوتوز طقوز اولدى يكرمى طقوز درجه
سين جوزايه ويردك التمش سكز اولدى اوتوز التى درجه
سين سرطان حصه سنه ويرديك يوز دورت درجه باقى
قالدى طالع اسدك ايكى سى ايمش ديديك وقس على هذا
يكرمى برنجى باب شول براوزه رنده دكلمش اولنلرك اوزلغين
بلدر ردكلمش در كلركبى مناره لركبى بونلره بكزار نه وار ايسه دبنه
وارلماق ممكن اولمايه طريقى بودركه ربعى ايكى الكله قالدوره سين
هدفه دن خالى اولان جانبين اول ارتفاع علادآله جاغين نه ايلسم
اندن بنه قالاسين بركوز وكى يومه سين بركوزك ايله دقتله
نظر ايليه سين ربعك ايكى هدفلرى اوزرندن يكا اكى دلوكلرى

ایچندن ننکم کوا کبدن ارتفاع الدغك کبی تا اول شیك دبه
سنك ارتفاعی فرق بش درجه اولنجیه دك آز آز ایلروا
کیرو کیده سین راست ربجده فرق بش درجه اولدوغی
کبی اباغك النتم بر نشان ایده سین اندن صکره اول نشاندن
تا اول ارتفاعك الدغك شیك دبنه وارنجیه دکین بر
آرشو نله یا غیری نسنه ایله اولچه سین نه حاصل
اولورسه بونك اوزرینه کندو بصرکدن یره وارنجیه دك
انی دخی اولچه سین نه مقدار ایسه انی دخی زیاده ایلیه
سین نه که جمع اولدیسه اول ارتفاعن الدوغن شیئ
انك اوزنلغی اولور اگر اول ارتفاعك الدوغن نسنه نك دبنه
وارماق ممکن اولمسه دیوار ایچنده اولنلر کبی یا طاغلر کبی اول
وقتده انك طریقی بودر که هر نه یردن دیلرسانك دبه سندن
ارتفاعین اله سین اول ارتفاعك ظل مبسوطن تحصیل
ایده سین اندن اکی یاغین اوزنا سنده بر نشان ایلیه سین
اندن اول ظل مبسوطی اوزرینه دورت اصبع زیاده ایلیه
سین قامتك ثلثیدر یا نقص ایلیه سین اندن صکره حاصل
اولان ظلك ارتفاعك بله سین اندن کیرو سنه کیده سین
اگر ظل اوزرینه دورت اصبع اتد کسه واگر نقص ایلد کسه
ایله روسنه کیده سین اول شیئك دبه سنك ارتفاعین

حاصل

حاصل اولن ظل مقداری ارتفاعین اله سین یعنی
اول وقتین نظر ایله ایکی قدم منك اورتاسندن تا اول نشان
اندوکك یره وارنجه قاچ زراع حاصل اولدیسه اول نسنه نك
یوجه لگن اوچ بخشندن بر بخشی اولور مثلا بر منارنك
دبنده یا پوسی اولسه دیلر دکك بردن اوتوز درجه ارتفاعن
الدق بونك ظل مبسوطی یکرمی بر درجه در بلدك ودخی
ایکی قدممز اورتاسنه بر نشان ایله دك بونك اوزرینه دورت
اصبع دخی قاتدق یکرمی بش اولدی نقص ایله دك اون یدی
اولدی اویدی ظلك ارتفاعك اوتوز بش درجه بولدق
اندن دورت اصبع زیاده اتدیکمزدن اوتوری کیروسنه کتدك
تا یکرمی بش ارتفاع اول مناره دبه سندن بولنجیه دکین اندن
صکره ایکی قدملك اورتاسندن تا اول نشانه وارنجه اولچه
سین مثلا اون زراع بولدق بلدك که اول منارنك طولنك
ثلثی اون زراع ایمش تمامی اوتوز زراع اولور ودخی بصرکدن
مابینی اول زراع ایله اولچوب نه مقدار اولورسه اول محفوظ
اوزرینه یعنی اوتوز زراع اوزرینه زیاده اولنه اما نقص ایلدکمزدن
اوتوری ایله روسنه کیندك تا اوتوز بش ارتفاع اول مناره نك
دبه سندن بولنجیه دکن اندن صکره ایکی قدملك اورتاسندن
تا اول نشانه وارنجه اولچدك بو دخی او لمقدار زراعك ثلثی حاصل

اولدی فی بلدة قسطنطنية المحروسة فی اواخر شهر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله عالم الغيب فلا يغرب عن علمه مثقال ذرة
فى الارض ولا فى السماء خالق الانسان لا يعلم شيئا ثم
علمها الاسماء مقدر حركات العالم بالدرجات والدقائق
والثوانى والثوالث ومحرك النفوس الى الكمالات النفسية
بحسب ما يخلفه فيها من البواعث احمده حمدا
منا من باياته الارضية والسماوية واشكره شكرا ممتلئة
بالعبودية واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
شهادة قامت بقيموميتها السموات والارض و
انبسطت اشعة انوارها فى الطول منها والعرض
واشهد ان محمدا عبده ورسوله وصفيه وخليله الذى
دارة الافلاك بسعوده وتباهت الاملاك بتمام ركوعه
وسجوده صلى الله عليه وعلى اله الكرام وصحابته الا
الائمة الاعلام ما الفت رسائل العلوم فى معرفة احوال
النجوم وما صنفت مصنف ورتبت فى تحرير النظر فى
الربع المجيب اما بعد بو عبد ضعيف المحتاج الى رحمة
ربه اللطيف مصطفى بن على الموقت بالجامع الخاقانية
السليمي بواه الملك العلام دار السلام ايدار د له مكه

دلدمكه ربع مجيب ديمكيله متعارف اولان آلتدكم
آلات رصديه ايچنده افاقى اولوب صحت عمل ايله معروف
واشرف آلات ايله مشهور اولدوغى اجلدن زياده طالب
وراغب اولنلر ايچون تركى دلنجه رساله جمع ايلدمكه
فائده سى عام اوله وجميع مسائل مهمه جامع اوله
وجميع طالب اولنلر اندان مستفيد اولهلر بر مقدم
يكرمى ايكى باب اوزه رينه ترتيب ايلدم وهر بابده
ذكر اولنجاق مسائل ايچون بر مثال يا ايكى مثال
محلنه كوره ذكر ايلدوم كه زياده اسان اوله اما مثالمرينى
قسطنطنيه عرضنه استخراج ايليوب بيان ايلدوم
وبو رساله تجيب المقنطرات ديو تسميه ايلدوم
مرجودركه بو فقير الحقيرى دعاء خير ايله ياد ايده لر فهرست
رساله بو وجهيله ذكر اولنه كركدر اما مقدمة اشبو
ربع مجيبك رسوملرى اد لرى بياننده در بابلرك جمله سى
اعمالعلمى بياننده در الباب الاول فى معرفة اخذ الارتفاع
الباب الثانى فى معرفة جيب القوس وقوس الجيب
الباب الثالث فى معرفة الظل من الارتفاع الباب الرابع
فى معرفة الارتفاع من الظل الباب الخامس فى معرفة
درجة الشمس فى هذه الالة الباب السادس فى معرفة

الميل من درجة الشمس وجهته الباب السابع في معرفة
غاية الارتفاع بالرصد وعرض البلد الباب الثامن
في معرفة بعد القطر الباب التاسع في معرفة اصل المطلق
الباب العاشر في معرفة نصف الفضلة وقوس النهار
والليل الباب الحادي عشر في معرفة الدائر وفضل
الدائر الباب الثاني عشر في معرفة اول وقت الظهر
وارتفاع العصر والدائر بين الظهر والعصر والدائر
بين العصر والغروب الباب الثالث عشر في معرفة
دخول اول وقت المغرب الباب الرابع عشر
في معرفة سعة المشرق والمغرب الباب الخامس
عشر في معرفة ارتفاع الذي لا سمت له الباب
السادس عشر في معرفة السمت من الارتفاع
الباب السابع عشر في معرفة سمت القبلة الباب
الباب الثامن عشر في معرفة وضع القبلة واخراج
جهات الاربع الباب التاسع عشر في معرفة المطالع
الفلكية الباب العشرون في معرفة المطالع البلدية
الباب الحادي والعشرون في معرفة طول القائم
على بسيط الارض الباب الثاني والعشرون في معرفة
سعة الانهار والبحاري وعمق الآبار كذلك امدى

اولا

اولا مقدمه شروع ايده‌لم مقدمه‌نك نسنه‌لرك بياننده ديرلر
مقدمه ديديكمز اشبو ربع مجيبك رسومك آدلري بياننده
در المركز اول رسملرك اوّلكسي مركز درکه اکا خيط
کچورورلر خيط ديديکمز ربعك مرکزنه کچان ایپلیکه دیرلر المری
برسی دخی مری درکه مری دیو شول کوچوك ایپلیکه دیرلرکه ربعك
خیطنه بغلرلر آشاغوا یوقاروا یورماك ایچون قائم مقام
شمسدر اما مری‌نك رنکی خیط رنکی‌نك غیری اولماق کرکدر
قوس الارتفاع بریسی دخی قوس الارتفاع درکه ربع دائره
احاطه ایتمشدور ودخی طقسان درجه‌یه ٩٠ برابرجه قسمت
اولنمشدر اوّلندن آخرینه آخرندن اوّلنه حروف جمل ایله
یازلمشدرکه ابجد حسابی دیمکله مشهوردور اولندن آخرینه
یازیلان اعداد مستویه دیرلر آخرندن اوّلنه یازیلان اعداد
معکوسه دیرلر خط المشرق والمغرب بریسی دخی خط المشرق
والمغرب در اول برطوغری چکلمش خطدرکه مرکزدن
قوس الارتفاعك اوّلنه ایتمشدر بو خطه جیب التمام دیرلر
خط الطلوع دخی دیرلر ٦٠ درجه‌یه برابرجه قسمت اولنمشدور
مرکزدن قوسه وارنجه اعداد مستویه یازلمشدر قوسدان
یوقارو مرکزه وارنجه اعداد معکوسه یازلمشدر خط وسط
السماء بریسی دخی خط وسط السماء درکه طوغری چکلمشدر

مركزدان قوس ارتفاعك اوّلنه وارنجه بوخطّه خطّ نصف
النهار دخی دیرلر سّتینی دخی دیرر وجیب الاعظم
دخی دیرر بودخی ٦٠ دره جیبه برابرجه قسمت اولنمشدر
مركزدان قوسه وارنجه اعداد مستویه یازلمشدور
قوس ارتفاعدن مركزه وارنجه اعداد معكوسه یازلمشدر
ودخی طوغری خطلركه اول ایكی خطك اقسامندان
اشاغا قوس ارتفاعه انمشلردر اول خطلره جیوب
دیرلر اما ستینی دان اینن خطلره جیوب مبسوطه
دیرلر ودخی جیب تمامدن اینان خطلره جیوب
منكوسه دیرلر واما دائرة المیل الاعظم شول دائره
دركه بعض ربعلرده اولور مركزدن آشاغا اجزاء مستویه
مستویه‌دن ٤٧ جیب اوزرینه ٢٣ طرفدن دورایله مقدر
اما خطّ العصر شول اگریجه خط دركه بعضی ربعلرده
اولور قوس ارتفاعك اولندن چقمشدر خط نصف
النهار اجزاسندن ٤٥ جیبده نهایت بولمشدر
ودخی شول ایكی قوس كه بعض ربع دائره‌لرده ایدرلر
بریسی ربعك مركزدن چقوب دورایلمشدر تا قوس
ارتفاعك آخرینه وارنجه وبریسی دخی مركزدن چقوب
دورایلمشدر تا قوس ارتفاعك اوّلنه وارنجه بوایكی

قوسه دائرة التجویب دیرلر واما الهدفتان شول
ربعدن طشره اولان ایكی دائره‌یه دیرلر ودخی شاقول
شول جسم ثقیله دیرلركه ارتفاع الندوغی وقتین خیطه
اصارلر هوالی منع ایتماكدن اوتوری الباب الاول فی
معرفة اخذ الارتفاع اوّلكی باب ارتفاع آلمه سنك
بیاننده‌در ارتفاع شمسك یا كواكبك افقدن ایراقلوغنه
دیرلر بونك طریقی بودركه ربع دائره‌یی الوكه كله طوته سین
شاقول دخی خیطه آصلمش اوله ودخی ربعك هدفدن
خالی اولان طرفنی شمسه‌دك یكافیله سین اندن آز آز
حركت ایده وره سین تا هدفهٔ علیانك ظل هدفهٔ سفلایی
اورتنجیه حال بوكه خیط نه ربعه طقونه وطاینه ونه طشره‌ده
اوله همان طقنور طوقنماركبی اوله بس اول وقت نظر
ایلیه‌سین خیط قوس ارتفاعك اخرینه قاچ درجه
كسدیسه اول وقتك ارتفاعی اول اولور اگر ارتفاع زوالدن
اوكردی اولاجاق اولورسه اول ارتفاعه شرقی دیرلر
واگر زوالدن صكره اولاجاق اولورسه غربی دیرلر اما
شمسك شعاعی اولمه‌سه یا برمناره‌نك ویا برطاغك
یوجه لكن بلماك ایچون ارتفاع الموق دلسان اول
وقت ربع دائره‌یه بصوكله شمسك جرمی اراسنه یا مناره

یاطاغك دپنسی ارایسه قبله سین اندن صکره برکوزکه
یومه سین دخی ایکی الوکی آز آز حرکت ایدوره سین
تا برکوزك ایله ربعك ایکی هدفه لری اوزندن یا ایکی
دلوکوندن شمسك جرمینی یاطاغك یا مناره نك
دپسنی کورنجیه دك پس بویله ایدکك تقدیرجه
نظر ایلیه سین خیط قوس ارتفاعك آخرندن
قاج درجه کسدیسه اکثر ربعه کوره اول دیله دوکك
نیسه آنك ارتفاعی اول اولور الباب الثانی فی معرفة
جیب للقوس وقوس للجیب ایکنجی باب قوسك
جیبین ودخی جیبك قوسنی بلمه سین بیان ایدر
بونلرك بلمه سنك طریقی بودرکه قوس ارتفاعك
اولنده دیله دوکك قوسی صایوب اول قوسدن
جیب مبسوطیله سننی یه چقاسین اجزاء
مستویه سندن قاج عدد بولنورسه اول قوسك
جیبی اول اولور مثلا قوسمز ٣٠ درجه اولسه
اول قوسدن ٣٠ درجه صایدق اندن صکره
اول اوتوز درجه دن جیب مبسوطله دخول
ایله یوب سننی یه چقدق اجزاء مستویه سندن
٣٠ قوسمك ٣٠ جیبی وار ایمش دیدك اما قوسمز

جیبك

٦٠ اولسه جیبی ٥٢ اولور ٩٠ قوسك التمش جیبی واردر
اکر عملکده صحیح کلورسه عملك ایودر واکر صحیح کلمزسه
عملك خطادر واما بو جیب قوسنی بلمك دیلرسك
بونك طریقی بودرکه اول دیله دوکك جیب ایله سننیدن
قوس ارتفاعه اینه سین اندن نظر ایله سین قوس ار
ارتفاعك اولندن قاج درجه واقع اولدیسه اول
مقداری جیبك قوسی اول اولور مثلا جیبمز ٣٠ اولسه
پس ٣٠ جیبك قوسی ٣٠ اولور اما جیبمز ٥٠ اولسه
قوسی ٥٦ درجه اولور ٦٠ جیبك قوسی ٩٠ درجه در
قالانی دخی بوکا کوره قیاس اولنه الباب الثالث فی معرفة
الظل من الارتفاع اوچنجی باب ارتفاعدن ظل بلمه سنك
بیاننده در ظل ایکی دورلودر بریسی ظل مبسوطدر
و بریسی ظل منکوسدر و دخی ظل ایچون اوچ دورلو
اقامت وضع اتمشلردر بریسی اون ایکیه بخش اولنمشدر
اکا ظل اصابع دیرلر اما اکثر ربع دائره لرده ١٢ یه بخش
اولنمش ظل مبسوط عمل اولنور غیرسی احتیاج اولنمدو
اوتوری اولنمدی پس امدی هر ارتفاعك ظل مبسوطی
مراد اولنسه طریقی بودرکه خیط قوس ارتفاعك
اولندن ارتفاع نه ایسه انك اوزرینه وضع ایله یه سین

٣٠ زائد

غندن

آندن صکره اون ایکی قامتیله سننی دن خیط کلنجه
اینه سین قامتیله خیط تقاطع اندوکی یردن دونی
ویره سین جیب منکوسله جیب التمام چقاسین
اندن نظر ایله سین اجزاء مستویه سندن قاچ عدد
واقع اولدی ایسه اول ارتفاعك ظل مبسوطی اول اولور
مثلا ارتفاعمز ۳۰ درجه اولسه خیط قوس ارتفاعك
اولندن ۳۰ درجه اوزرینه وضع ایلدکك اندن صکره
١٢ قامتیله سننده ن اندك خیطه کلنجه اندن قامتیله
خیطك تقاطعندن جیب منکوسله جیب التمامه
چقدق اندن نظر ایلدك اجزاء مستویه سندن ٢٠
ارتفاعك ١٢ دن اکسیجك ظل مبسوطی بولدق ٦٠ ارتفاعك
ظل مبسوطی ٧ در وقس علی هذا وامّا آکاه اوله کم قاچان
ارتفاع آز اولسه اول وقت قامتیله سن انسك خیطه
بولوشمسه کرکدر کم اول وقت قامتك نصفیله
انمکیله بولوشورسه نصفیله اکی ویر اکر بولوشماسه
ربعی ایله ایندیله ممکن ایسه اندن عملکی تمام ایلدکچان
عمللری کبی نه حاصل اولورسه نظر ایله اکر نصفیله اندك
ایسه اول حاصل اولان نصف الظل اولور و اکر ربع ایله
اندك ایسه ربع الظل اولور مثلا ارتفاعمز ١٠ درجه اولسه

مثلا ارتفاعمز ٦٠
اولسه خیطی قوس
ارتفاعك اولندن
٦٠ درجه وزرینه
وضع اندك بعده
١٢ قامتیله سنینی دن
اندك خیطه کلنجه
اندن قامتیله خیط
تقاطع اندکدن صکره
جیب منکوس ایله
جیب تمام چقدق
اندن نظر اندك اجزاء
مستویه دن ٦٠
ارتفاعك ٧ درجه
ظل مبسوطنی بولدك
نسخه

١٢ قامتیله اندك بولوشماز پس قامتك نصفیله اندك که
التیدر تقاطعندن جیب منکوس ایله دونوب جیب التمام
چقدق اجزاء مستویه سندن ٢٤ عدد بولدك بو ١١٠
ارتفاعك نصف ظلی حاصل اولدی تضعیف ایلدك اون
ارتفاعك ٦٨ ظل مبسوطی حاصل اولدی وقس علی هذا
امّا ظل الزوالکه اکا فقها فیئ الزوال دیرلر اول بلنمك دلسه
طریق بودرکم اولا اول کونك غایت الارتفاعنی بیله سنکه
زوال وقتنك ارتفاعیدور اول ارتفاع مقدار قوس ارتفاعك
اولندن صایوب خیطی وضع ایلیه سین آندن صکره ١٢ قامت
ایله سنینی دن خیطه کلنجه اینه سین قامتلی خیط تقاطع اندوکی
یردن دونی ویره سین جیب منکوس ایله جیب التمامه
چیقاسین همان یوقارودة اولان عمل کبیدر اندن نظر
ایلیه سین اعداد مستویه سندن قاچ عدد واقع اولدی
ایسه ظل الزوال اول اولور مثلا شمس ثور اولنده اولسه
اول کونك غایت ارتفاع ٦٠ درجه در عمل ایلدك اول
کونك ظل الزوالی ٧ درجه دن اکسیجاك دیدك وقس علی هذا

الباب الرابع فی معرفة الارتفاع من الظل

دوردنجی باب ظلدن ارتفاع بلمه سنك بیاننده در بونك طریقی بودر که
اول ایکی قامتیله سننی دن اینه سین ودخی ظل مطلوبه

بو اول ارتفاعله
نسخه

بو ١١٠ ارتفاعك
نسخه

جیب التمامدن اینا سین ۴۵ جیب تقاطع ایدوکی یرده
راست ایدوب خیط وضع ایلیه سین اندن نظر ایلیه سین
خیط قوس ارتفاعك اولنده قاج درجه قطع ایله
دی ایسه اول مطلوب اولان ظلك ارتفاع اول اولور
مثلا ظل مبسوط ۴۵ عدد اولسه بیچان عمل کبی
عمل ایله دوك اندن نظر ایله ذك خیط اول قوسدن
۴۵ درجه دن آرتجق ۴۵ ظلك ارتفاعی اولدی قالاننده
بو که قیاس اولنه اما ظلله قامت تقاطع اتمشلر
مثلا ظل ۷۰ اولسه اول وقت ظل نصفیلر که
۵۰ در جیب التمامدن اندك قامتك نصفیلر که
آلتیدر ستینی دن ۲ جیبك تقاطعندن خیط
وضع ایله دوك اندن نظر ایله ذك خیط اول قوسدن
۱۰ درجه قطع ایلمش ۷۰ ظلك ارتفاعی اول اولور
وقس علی هذا الباب الخامس فی معرفة درجة
الشمس فی هذه الالة بشنجی باب اشبو آلتلك ایله
درجه شمس نجه بلنور آنلك بلمه سی بیاننده در
طریقی بودر که اولا ۱۲ برج معلوم اوله که قوس ارتفاعك
اولندن ۴۵ درجه یه وارنجه حمل اولور ۴۵ دن التمشه
ثور اولور ۶۰ دن طقسانه وارنجه جوزا اولور

اندن

اندن عکسنه دونرسن آخر قوسدن اوتوزه وارنجه صایارسن
سرطان اولور اوتوزدن التمشه وارنجه اسد اولور التمشدن
طقسانه وارنجه سنبله اولور مثلا بو التی برجلر شمالی
برجلردر اندن کرو قوس ارتفاعك اولندن اوتوزه وارنجه
میزاندر اوتوزدن التمشه وارنجه عقربدر التمشدن طقسانه
وارنجه قوسدر اندن کرو عکسنه آخر قوسدن اوتوزه وارنجه
جدیدر اوتوزدن التمشه وارنجه دلودر التمشدن طقسانه
وارنجه حوتدر بو التی برجلر جنوبی برجلردر پس
امدی قچن شمس قنقی برجده و قنقی درجه سنده در
بلمك مراد اولنسه بونك بلمسی تقویمدن ویا رأس
جدوللی دیرلر بر جدول واردر اول جدولدن ویا دخی
اسانی بوکه بر اهلندن برج اولنی سوال ایده سین
اندن صکره کوندن کونه بر ایکی صایاسن اوتوزه وارنجه
بومنتدیانه دریبس درجهٔ شمس بلندکدن صکره
خیطی درجهٔ شمس اوزرینه وضع ایله دنیلسه
قوس ارتفاعدن درجهٔ شمس هر قنقسنده ایسه
آنلك اوزرینه وضع ایده سن عمل تمام اولور الباب
السادس فی معرفة السهم القوس والقوس السهم اوچنجی
باب قوسك سهمنی بلدرر ودخی سهمك قوسنی بلدرر

بورجلرنده اولیجق اولور ایسه میل دخی شمالی اولور
واکر جنوبی برجلردن ایسه میل دخی جنوبی اولور
مثلا شمس ثور بورجنك اولنده اولسه خیطی
اوزرینه کتورب مری دائرهٔ میل اعظم اوزرینه
کتوروب نشانلیه سین صکره نظر ایلدک مری التنده
جیوب مبسوطه دن اون ایکنجی جیب واراولجیبله
آشاغه ایدک قوسك اقلیندن اوبرچوق درجه ثور
اولنك میلی بولدق پس ثور شمالی برجلردن او
اولدیغندن اوثورك میلی دخی شمالی در واکر ربعده
میل اعظم دائرهسی اولمایجق اولورسه بعض ربعلرده
اولمازانك ربعده میل اعظمك بلمهسنك طریقی بودركه
خیطی خط نصف النهار اوزرینه وضع ایلیه سین
مری اجزاء مستویهدن یکرمی دورت جیب اوزرینه
قویه سین اندن خیطی درجهٔ شمس اوزرینه
کتوره سین اندن جیوب مبسوطهدن قنقی
جیب اوزرینه واقع اولدیسه اول جیب ایله اشاغی
قوسهاین اول قوسدن خیط نه قطع ایلدیسه
اول درجه نك میلی اول اولور مثلا خیطی خط نصف
نهار اوزرینه وضع ایلدك مری اجزاء مستویهدن یکرمی

دورت جیب اوزرینه نشانلدق اندن خیطی درجهٔ
شمسك ثور اولی دوندق آنك اوزرینه نقل ایلدك
اندن صکره مری جیوب مبسوطهدن قنقی جیب
قطع ایتدیسه اولجیب ایله اول قوسه ایندك اون
برچوق درجهٔ ثور اولنك میلنی بولدق ودخی ثور اولنك
سنبله اولنك عقرب اولنك حوت اولنك بودرت برجك
میلی بردر اما میزان اولنك میلی اولماز ودخی جوزا اولنك
اسد اولنك قوس اولنك حمل اولنك دلو اولنك
بودرت بورجك میلی یکرمی درجهدن آزجاق اولور ودخی
سرطان اولنك جدی اولنك بوایکی بورجك میلی یکرمی
اوج بچوق درکه میل اعظم در **الباب الثامن** فی معرفة
الرصد وغایة الارتفاع وعرض بلده من المیل والغایة و
جهة کل منها سکزنجی باب رصد ایله غایة الارتفاعدن
عرض بلده جنوبی میدر شمالیمیدر انلرك بلمسی بیاننده در
طریقی بودرکه زوقتنه یقین دقتیله ارتفاعن آله سین تا شول
درجهیه وارنجه که تکرار ارتفاع المغه اول درجهدن اوتهمیه
پس اول وقتده بکلدکك ارتفاع اول کونك غایة الارتفاعی
اولور پس غایة الارتفاع بلدکدن صکره جهتنین بلمك
دیلهسنك جنوبیمیدر بونك بلمسنك طریقی بودرکه

ط کلیه سن

ط زوال صح

زوال وقتنده کی ارتفاعك نهایت وقتدر مشرق جانبنه
توجه ایلیه سین اکرکو لکان صاغکه دوشارسه بعض
اوقاتده مکه ده ودخی اونده دوشدوکی کبی تا خط
استوایه وارنجه سن بلکه اوغایت شمالیده زوالکصولکم
دوشارسه مدینه دن تاکلوب بو یرلری چوب عروض
نهایت بولدوغی یره وارنجه پس بلکه اوغایت
جنوبی در اشبو یرلرده غایة الارتفاع شمالی اولماق
یوقدر دائما جنوبیدر پس غایة الارتفاعی وجهتی
بلندکدن صکره نظر ایلیه سین اول کونده شمسك
میلی وارمیدر یوقمیدر اکر اولمیجاق اولورسه که
شمس پس حمل اولنده ویا میزان اولنده اولدوغی
کون کبی پس اول بولدوغك غایت قاچ درجه ایسه
طقسان درجه دن کیده ره سین باقی نه قالورسه اولد
اولدوغك شهرك عرض اول اولور مثلا قسطنطنیه
ده شمس حمل اولنده یا میزان اولنده اولسه
اول ایکی وقتده شمسك میلی اولمازاول ایکی کونده
غایة الارتفاع فرق طقوز بلنور ادرنه ده فرق سکز
درجه بولنور بورسه ده التی درجه بولنور پس
بو فرق طقوز درجه طقساندن طرح ایلدك فرق بر

بر درجه باقی قالدی بلدك که قسطنطنیه نك عرض بلدی
فرق بر درجه در واکر شمسك میلی اولیجق اولورسه
ایکیدن خالی دکلدر یا اول شمالی اوله ویا جنوبی اوله
اکر شمالی اولیجاق اولورسه اول وقتده اول کونك
میلی غایت الارتفاعدن کیدار میلی شمالی غایت جنوبی
اولدیغندن اوتوری پس میل جنوبی اولیجاق اولورسه
اول غایة الارتفاع ایله جمع ایله ایکیسیده جنوبی اولدیغندن
اوتوری واکر طرح ایلدوکندن یا جمع ایلدوکندن هرنه
حاصل اولورسه طقسان درجه دن طرح ایله هرنه
باقی قالورسه اول شهرك عرض بلدی اول اولور مثلا
قسطنطنیه نك عرض بلدی مجهول اولسه شمس دخی
سرطان اولنده اولسه شمالیه سنه مثال پس اول
کونك میلی یکرمی اوچ بچوق درجه در وغایة الارتفاعی پس
ایکی بچوق درجه در پس اول یکرمی اوچ بچوق میلی یتمش
ایکی بچوق غایة الارتفاعدن کیدردك میلی شمالی غایت
جنوبی اولدوغندن اوتوری فرق طقوز درجه باقی قالدی
بو باقی طقسان درجه دن طرح ایلدك قسطنطنیه نك
فرق بر درجه عرض بلدی حاصل اولدی مثلا شمس
عقرب اولنده اولسه جنوبیه مثال بونك میلی اون

بر بچوق درجه وغاية الارتفاعى اوتوز يدى بچوق
درجه در پس ايكيسنى جمع ايلدك ايكيسيده جنوبى
اولدوغندن اوتورى فرق طقوز درجه اولدى بو فرقى
طقساندن كيدردك يته فرق بردرجه عرض
حاصل اولدى پس هرقنقى شهرك كى عرض بلدى
مراد اولسه بو طريقله عمل ايليه سن مراد حاصل اولور
وعرضك جهتى خط الاستوى دن برسى كه شمال
جانبنه اولان عرضلردر شماليدر معمور اولان
دخى بو جانبدر وربع مسكون ديدكلرى اما خط
استوادن اوسبكى جنوب جانبنه اولان طريق درجنوبيدر
او جانبك اكثر خراب اولوب ايكن معموريتله مشهور
اولمدوغندن اوتورى ذكر اولنمادى الباب التاسع
فى معرفة بعد القطر طقوزنجى باب بعد القطر بلمسنك
بياننده در بونى بلمه سنك طريقى بودر كه خيطى ستنى
اوزرينه قويه سين ومرى عرض بلدك جيبى مقدارى
جيب اوزرينه نشانليه سن اندن خيطى حركت
اندورسين قوس ارتفاعك اولندن تا اول كونك ميلى
مقدارى درجه اوزرينه واقع اولنجه اندن نظر ايده
سين جيوب مبسوطه دن مرى النده قانجى

جيب

جيب واقع اولديسه ستنى به چقوب مركزدن صاية سين
اول كونك بعد قطرى اول اولور اكر شمسك ميلى اولمسه حمل
وميزان اولنده اولدوغى كبى اول ايكى كونده بعد القطر اولماز
اما شمسك ميلى اولوب بعد القطر اولدغنه مثلا و
قسطنطنيه عرضنك شمس ثور اولنده اولسه اول
كونده خيطى ستنى اوزرينه وضع ايده سن ومرى قسطنطنيه
عرض كه فرق بردرجه در اول مقدارى قوس ارتفاعك اولنده
اجزاء مستويه سى اوزرينه وضع اتدك وجيبى اوتوز
طقوز بچوق درجه در اجزاء مستويه سندن انك اوزرينه
مرى نشانلدق اندن خيطى حركت اتدردك قوس ارتفاعك
اولندن اون بر بچوق درجه اول كونك ميل مقدارى درجه
اوزرينه واقع اولنجه اندن نظر ايلدك جيوب مبسوطه دن
مرى النده سكزنجى جيب واقع اولمش ثور اولنك بعد القطرى
اول اولور سنبله اولنك وعقرب اولنك وحوت اولنك
بعد القطرى سكز درجه در ودخى جوزا اولنك وقوس
اولنك ودلو اولنك واسد اولنك بودردونك بعد
القطرلرى اون اوچ بچوق درجه دن آزنجاقدر ودخى
سرطان اولنك وجدى اولنك بو ايكسينك بعد القطرلرى
اون بش بچوقدن آزنجاقدر پس بونلرى انكچون بيان

كوره

ایلدم كم عملنده خطا ایلمیه سین قالانی ده بونلره قیاس
اولنه الباب العاشر فی معرفة الاصل اوننجی باب اصل
بلمسنك بیاننده در بونی بلمه سنك طریقلرندن آسان
طریق بودر كه قوس ارتفاعك آخرندن عرض بلدك
قاچ ایسه اول مقدار درجه صایوب خیطی اوزرینه وضع
ایده سین بعده اول درجه نك جیبله ستینیه چقاسین
مری چاكوب اول جیب اوزرینه نشانلیه سین اندن خیطی
حركت ایدوره سین تا قوسك آخرندن اول كونك میلی
مقداری درجه اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلیه سین
جیوب مبسوطدن مری نه جیب قطع ایلدیسه
اول جیب ایله ستینیه چقاسین اجزاء مستویه سندن
قاچ جیب بولنور ایسه اول كونك اصلی اول اولور مثلا
قسطنطنیه عرضنده شمس ثورده اولسه قوس
ارتفاع آخرندن قرق بر درجه عرض قسطنطنیه مقداری
درجه صایوب اول درجه نك جیبیله ستینیه
چقدق قرق بشدن آرتجاق جیب تمام العرض اولور
مری چكوب اوزرینه نشانلدق اندن خیطی حركت ایلدك
تا قوس ارتفاعك آخرنده ثور اولنك اون برچوق میلی
مقداری درجه اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدك

جیوب

جیوب مبسوطدن مری قطع ایلدوكی جیبله ستینیه
چقدق نظر ایلدك اجزاء مستویه سندن قرق دورت
درجه دن آرتجاق جیب قطع ایلمش ثور اولنك اصلی
اول اولور ودخی سنبله اولنك وعقرب اولنك وحوت
اولنك اصللری بو مقداردر ودخی جوزا اولنك واسد
اولنك وقوس اولنك ودلو اولنك بو دردونك اصللری
قرق ایكیدن ارتجقدر اما جدی اولنك وسرطان
اولنك بو ایكیسنك اصللری قرق برچوق قدر میللری بر اولنلرك
اصللری ده وبعد القطرلری ده بر اولور قالانیده بوكا قیاس
اولنه الباب الحادعشر فی معرفة نصف الفضلة ونصف
قوس النهار واللیل اون برنجی باب نصف فضله وكیجه نك
وكوندزك نصف قوسلرین بلمسنك بیاننده در بونلری بلمسنك
طریقی بودر كه خیطی ستینی اوزرینه وضع ایلیه سین
مری اجزاء مستویه سندن اول كونك اصلی نه ایسه
چكوب انك اوزرینه نشانلیه سین اندن خیطی حركت
ایندوره سین تا مری جیوب مبسوطدن اول كونك
بعد القطری مقداری جیب اوزرینه واقع اولنجه قوس
ارتفاعك اولی جانبندن اندن صكره نظر ایلیه سین خیط قوس
ارتفاعك اولندن قاچ درجه قطع ایلدیسه اول كونك نصف

فضله‌سی اول اولور ودخی کوره‌سین اکر شمس جنوبی
برجلرنده اولجاق اولورسه نصف الفضله طقسان
درجه‌دن کیدره‌سین واکر شمالی برجلرنده اولجق
اولورسه طقسان درجیه ضم ایدوب هر نه حاصل اولورسه
اول کونک نصف قوس النهار اول اولور ودخی هر قنغی
نصف قوس النهاری یوز سکسان درجه‌دن نقصان
ایلسان نصف قوس اللیل حاصل اولور بونلرک قنقسنی که
ایکی قات ایلسک لیلک یا نهارک تمام قوسی حاصل
اولور مثلا قسطنطنیه عرضنده شمس ثور برجنک
اولنده اولسه شمالی برجلردن برسنه اولدغنه مثلا
اول وقت خیطی سننی اوزرینه وضع ایلیوب مری
اجزاء مستویه‌دن اول کونک فرق درجه‌دن آرتجاق
اصلی اوزرینه چکوب نشانلدقدن خیطی اول
قوس جانبنه ومرکز اولندن آخر قوسه میال ولایت
عدده حرکت ایندورب تا مری جنوبی مبسوطه‌دن اول
کونک درجه بعد القطر مقداری جیب اوزرینه واقع
اولنجه اندن نظر ایله ذک خیط قوس ارتفاعک اولندن
اون درجه قطع ایلمش ثورا اولنک نصف الفضله‌سی
اول اولور سنبله اولنک عقرب اولنک حوت

اولنك

اولنك اسد اولنك ثور اولنك نصف الفضله‌سی اول اولور
ودخی جوزا اولنك اسد اولنك قوس ولنك دلو اولنك
بودرذنك نصف الفضله‌سی اون طقوز درجه‌دن اکسجاك
در ودخی سرطان اولنك وجدی اولنك نصف الفضله‌لری
یکرمی ایکی بچوق درجه‌در یبس امدی ثورا اولنك اون درجه
نصف الفضله‌سنی طقسان درجه اوزرینه زیاده ایلدك
ثور شمالی بورجلرندن اولدوغندن او توزی اول کونك
یوز درجه نصف قوس النهاری حاصل اولدی بو یوز
درجه‌یی یوز سکسان درجه‌دن کیداردك ثورا اولنك سکسان
درجه نصف قوس میل حاصل اولدی اما شمس عقرب
اولنده اولسه جنوبی بورجلردن برسنده اولدغنه
مثال یبس بونك دخی نصف الفضله‌سی اون درجه‌در
طقسان درجه‌دن کیداردك عقرب جنوبی برجلرندن
اولدغندن او توزی سکسان درجه نصف قوس النهار
حاصل اولدی بو سکسانی یوز سکساندن کیداردك عقرب
اولنك یوز درجه نصف قوس اللیلی حاصل اولدی بونلرك
هر برسنی ایکی قات ایلدك ثورك تمام نهاری ایکی یوز درجه اولدی
عقربك یوز التمش درجه اولدی الباب الثانی عشر في معرفة
الدائر وفضل الدائر اون ایکنجی باب دائر و فضل الدائر بیاننده

در

دائره بو اول نهاردن تا آخر نهاره وارنجه دیرلر ودخی اول
نهاردن تا آخر نهاره وارنجه قالانه فضل دائره دیرلر فضل
الدائره بو اول نهاردن زواله وارنجه باقی قالانه دیرلر ودخی
زوالدن تا غروبه وارنجه کیچنه دیرلر پس امدی بونلرک
بلمسنک طریقی بودرکه اولا اول کونک بعد القطرینی
واصلنی هر صباح وقتنده معلوم ایدنمه سنکه اختنام
وارنجه الکده حاضر دوت اندن صکره هر ارتفاع که
آلورسین اول ارتفاعک جیبیله بعد القطری مابیننده
فضله آلهسن یعنی فنقسی آز ایسه چوق اولندن
کیدررسن اکر شمس شمالی برجلرنده اولماق اولورسه
وجنوبی بورجلرنده اولجاق اولورسه ارتفاعک حد
جیبیله بعد القطری جمع ایلیه سین فضلهدن هر نه
حاصل اولورسه اول حاصل اولان اول ارتفاعک آصلی
معدلی اولور پس امدی اصل معدل معلوم اولدقدن
صکره خیطی ستنی اوزرینه کتورب مری اول کونک
اصل مطلقنه ایسه اجزاء مستویدن آنک اوزرینه
نشانلیه سین اندن خیطی حرکت ایدره سن تا مری
جیوب مبسوطهدن اول ارتفاعک اصل معدلی اوزرینه
واقع اولنجه اندن نظر ایلیه سین خیط قوس ارتفاعک

آخرندن

آخرندن قاچ درجه قطع ایلدیسه اول ارتفاعک فضل
الدائری اول اولور یعنی زواله باقی قالان اولور اکر ارتفاعک
زوالدن اول ایسه واکر زوالدن صکره اولورسه اول
فضل الدائری زوالدن کیچان اولور ودخی بو فضل الدائر
اول کونک نصف قوس النهاردن طرح ایلیه سین اول
ارتفاعک دائر حاصل اولور مثلا شمس ثورا اولنده اولسه
والتوز درجه ارتفاعمز اولسه اول کونک بعد القطری
سکز درجه در واصلی قرق دورت درجه دن آرتجاق نته کم
بابلرنده کچمشدر پس سکز درجه بعد القطری اوتوز درجه
ارتفاعک جیبندن کم اوتوز درجه طرح ایلدک شمس
شمالی بورجلرندن برسنده اولدیغندن اوتوزی بکرمی
ایکی درجه باقی قالدی اوتوز درجه ارتفاعک اصل معدلی
حاصل اولدی اندن صکره خیطی ستنی اوزرینه کتورب
مری ثور اولنک قرق دورندن آرتجاق آصلی اوزرینه نشانلدق
اندن خیطی حرکت ایدرزک تا مری جیوب مبسوطهدن
یکرمی ایکی اصل معدلی اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلدک
خیط قوس ارتفاعک آخرندن التمش درجه قطع ایلمشدر
ثور اولنده اوتوز درجه ارتفاعک فضل الدائر اول اولور
پس ثور اولنک یوز درجه نصف قوس النهاردن

درجه صح

طرح ایلدك اوتوز درجه ارتفاعك فرق دائری حاصل اولدی
ودخی فرق ارتفاعك فضل الدائری فرق دورت درجه در
دائری اللی التی درجه در مثلا شمس عقرب اولنده اولسه
جنوبی برجلرندن برسنده در اوتوز ارتفاعمز دخی
اولسه بونك دخی بعد القطری سکز درجه در اصلی
دخی فرق دورتدن آرنجاقدر پس جنوبی اولد
اولدغندن اوتوری ارتفاعك جیبیله بعد القطرنی
جمع ایلدك اوتوز سکز درجه اصل معدل حاصل اولدی
بونك فضل الدائری اوتوز بر درجه اولور دائری فرق طقوز
درجه اولور ودخی اوتوز بش ارتفاعك فضل الدائری
اون یدی درجه در دائری التمش اوچ درجه در
پس سن دخی اشبو مثاللره کوره عمل ایله ع
عملك راست میدر دکلمید بونلردن معلوم
اولنور پس شو دخی معلوم اولکم قاچان بعد القطری
ارتفاعك جیبندن کتماك ممکن دکل پس اویله اولدوغی
تقدیرجه ارتفاع جیبنی بعد القطردن کیدرماك کرکدرکه
اصل معدل حاصل اوله اشبو عملدن قیاس اولنه
مثلا شمس سرطان اولنده اولسه بعد القطر مز
اون بش بچوقدن آرنجاقدر بعد القطر آرتوق اولدغندن

اوتوری

اوتوری اون بچوق ارتفاع اون بش بچوق بعد القطردن
کیدردیك سرطان اولنك اون بچوق درجه ارتفاعنك
بش درجه اصل معدل حاصل اولدی اندن صکره
خیطی ستنی اوزرینه کتوریب مری سرطان اولنك
فرق بر بچوق اصلی اوزرینه نشانلدق اندن خیطی
حرکت ایتدوردك تا مری جیوب مبسوطه دن بش
درجه اصل معدل اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر
ایلدك خیط قوس ارتفاعك اولندن یدی بچوق درجه
قطع ایلمش طقسان درجه اوزرینه زیاده ایله دك سرطان
اولنده اون درجه ارتفاعك فضل الدائری طقسان
یدی بچوق درجه حاصل اولدی دائری اون بش درجه
بش ارتفاعك فضل الدائری بوز بش درجه در
دائری اون یدی بچوقدر ودخی بر درجه ارتفاعك فضل
الدائری بوز اون بر درجه در دائری اون بر بچوق درجه در
پس بونلری انك ایچون بیان ایلدمکه عمللریکی بونلره
کوره ایلیه سین خطا وارمی یوقمی تاکه معلوم اوله ودخی
شوده معلوم اولکه قچن شمس شمالی برجلرندن
برسنده اولسه بعد القطر ایله ارتفاعك جیبی
برابر اولسه اول وقت فضل الدائری طقسان درجه

در

اولور زیرا جنوبی اولدوغی وقتین فضل الدائر طقسان
درجه اولماق یوقدر الباب الثالث عشر فی معرفة
الظهر وارتفاع العصر والدائر بین العصر والغروب
اون اوچنجی باب ظهر اول وقت ودخی عصرك ارتفاعك
وظهرك عصرله ماییننده کیچان دائری ودخی عصرله
شمس غروبنك ماییننده کیچان دائری بلمسنی بیان
ایدر بونلرك طریقی بودر که اولا ظهرك اول وقتی او
افاضل فن اتفاق اوزره شمس دورنك مرکزی نصف
نهار دائره سندن زائل اولمسیدر اکر بر دقیقه مقداری
دخی اولورسه پس امدی بونك بلمسنك طریقی
اوچ طریقله معلومدر بری بودر که اول کونك غایت
الارتفاعی وقتنده وقت اولسنه تا شمس بر ارتفاعه
چقاکه اندن چمیه بلکه اکسلمکه میل ایده پس بو
طریقله ظهرك اول وقت اولمش اولور ایکنجی طریقی
شمس طلوعندن اول کونك صبحه چه نصف قوس
النهاری کچماك کرکدر پس اول وقتده دخی ظهرك
وقت اولمش اولور اوچنجی طریقی بودر که ظل مبسوط
اکسلو اکسلو بر مرتبیه وارکه بر مقدار زیاده اولمغه
میل ایلیه بو طریقله دخی ظهرك وقت اولمش اولور

پس بو طریقلری بلماز الا آلات ارتفاعده زیاده اهتمام
ایلینلر بلور ودخی عصرك ارتفاعنی بلمانك طریقی ایکیدن
خالی دکلدر یا بودر که ربع دائره ده قوس عصر اوله ویا اولمیه
اکر اوله جاق اولورسه کم بعض ربعلرده اولور خیطی قوس
ارتفاعك اولندن اول کونك غایة الارتفاعی نه ایسه اول مقدار
درجه اوزرینه قویه سین و مری قوس عصرك اوزرینه
چکوب نشانلیه سین اندن نظر ایده سین جیوب مبسو
مبسوطه دن مری التنده نه جیب واقع اولورسه اول
جیبیله آشاغه قوسه اینه سین قوس ارتفاعك اولندن
قاچ درجه بولنورسه اول کونك عصرنك ارتفاعی اول
اولور اکر ربعده قوس اولمیجاق اولورسه بونك طریقی
بودر که اولا اول کونك غایة الارتفاعنی بلوب ظل مبسوطنی
تحصیل ایلیه که ظل الزوالدر بونه که ظل بابنده طریقی
کچمشدر اندن صکره بو ظلك اوزرینه اون ایکی عدد که
قامتدر زیاده ایله عصر ارتفاعك ظل مبسوطی حاصل
اولان ظل مقداری جیب تمامندن اینوب اون ایکی
قامتله سننی دن اینوب ایکی جیب بولشدوغی
یرده راست ایدوب خیطی اوزرینه قویه سین اندن
نظر ایلیه سین خیط قوس ارتفاعك اولندن قاچ درجه

کسا رسه اول کونک عصرنک ارتفاعی اول اولور یبس
ارتفاعی بلند کدن صکره اول ارتفاعک فضل الدائری
چقارنته که اون ایکنجی بابده طریقی کچمشدر تکرار ایلمکه
نه احتیاج هر نه حاصل اولورسه ظهر ایله عصرک
مابیندن کیجتی دائر اولور ودخی بو دائری اول کونک
نصف قوس النهاردن کیدارنه باقی قالورسه عصردن
شمسک غروبنه وارنجه کیچان اولور مثلا شمس
ثور اولنده اولسه قسطنطنیه نک غایة الارتفاع
آلتمش بچوق درجه بوظلی که ظل الزوالدر تقریبا یدی
درجه در اون قائمه زیاده ایله دک اون طقوز عدد
ثور اولنک عصر ارتفاعک ظل مبسوطی حاصل
اولور یبس بو حاصل اولان ظل ایله جیب التمامدن
اندک واون ایکی قامتد ستنی دن اندک ایکی جیب
بولنشه وغی برده خیطی اوزرینه راست وضع ایلدک
اندن نظر ایلدک آشغه خیط قوس ارتفاعک اولندن
اوتوز ایکی بچوق درجه اوزرینه واقع اولمش ثور اولنک
عصرنک ارتفاعی اول اولور بو ارتفاعک دائرینی چقاردک
نته که اون ایکیجی بابده طریقی کچمشدر اللی التی بچوق درجه
ظهر ایله عصر مابینده کچن دائر حاصل اولور

حمل اولنک میزان اولنک ارتفاع عصرلری یکرمی سکز
درجه در مابینلری اللی بر بچوق درجیه قریبدر سرطان
اولنده عصرک ارتفاعی اوتوز یدیدر مابینلری آلتمش
بچوقد جدی اولنده عصرک ارتفاعی اون سکزدن
اکسیجکدر مابین الظهر والعصر اوتوز دورت بچوقدن
آرتجاقدر یبس هر برسنی ایچون ایلدم که عمل ایلیه سین
وخطائی بونلردن کوره سن وارمی یوقمی وفقیره دعا ایلیه سین
وقس علی هذا ودخی شوده معلوم اولونه که اشبو مثاللر
امامین قولی اوزرینه اولان عصردرکه وقتنک فضلری
قتنده عصر اولدر اکثر سواد اعظملرده معمول بر دخی
بو عصردر واما امام اعظم حضرتلری عصرن عصر ثانی
دیرلر بو ایکی عصرک تفاوتی نه مقدار واردر دنلسه اوچ وقتده
بیان ایلیم قالانی بوکه کوره قیاس ایلیه سین اولا سرطان
اولنده حصه عصرک اول دورت ساعت وبچوق
درجه در حصه عصر ثانی بش ساعت ودورت
درجه در ودخی حمل ومیزان اولنده حصه عصر
اول اوچ ساعت والتی درجه دن ارتجاقدر حصه
عصر ثانی دورت ساعت ودورت درجه دور ودخی
جدی اولنده عصر اول ایکی ساعت ودورت بچوق درجه در

وعصر ثانی ایکی ساعت واون دورت درجه دن اکسیکدر
پس بومقدار ایله کفایت اولندی الباب الرابع
عشر فی معرفة دخول اول وقت المغرب وحصّة
الشفق والفجر ووقت السحور فی رمضان
شریف اون دوردنجی باب مغربک اول وقتی
نه وقتده کیر ودخی شفقک وفجرک حصه‌لری
ومبارک رمضان شریفده سحورک وقتی بلماسی بیاننده در
اوّلا مغربک اوّل وقتی کرمسی شمسک صحیحجه
هر بر شهرک افق مغربدن غروب ایلمه سندن
عبارتدر پس شمسک غروب ایلدوکنی هرکس
بلماز الا آلات ارتفاعیه‌نک علمنده وعملنده زیاده
اهتمام ایلیینلر بلورلر آنجاق ودخی شمسک غروبی
مشرق جانبندن آشغه افقدن ظلمات ظاهر
اولماغ ایله در ودخی معلومدر مادامکه شمس تمامجه
غروب ایلمه مش اوله اول ظلمات مشرق جانبنک
افقندن ظاهر اولماز پس امدی شمس غروب
ایلدوکی صحیحجه معلوم اولدقدن صکره اخشام
اذانی تاخیر اولنمیه مکرکه بلوط اوله ویا طومان اوله
نه ایسه اول وقت بر درجه مقداری تاخیر اولنماق

احتیاط

احتیاطا قایرماز دیمشلر وفقهانک دخی اتفاقی بونک اوزرینه در
خصوصا مبارک رمضانده که اوروج آچماق بو وقته موقوفدر
وحضرت رسولک سنتی دخی بودرکه شمس غروب ایلدوکدن
صکره اوروج اچمغه ایو بله حتی ثقاتدن دیمشلردرکه مبارک
رمضان شریفده شمسک غروبندن صکره اخشام اذانینی
بر درجه تاخیر ایلمک بدعت مکروهدر ودخی سنته
مخالفدر زیرا اوروج دوتانلره اوروجلرین اچمغه اوماده ثواب
واردر اول ثوابدن محروم اولمه سنه سببدر امدن تاخیر
اولنماق سنته مخالفدر وثقه علما دخی بدعت مکروه
دندر دیدوکلری اجلدن واوروج دوتانلر بو سنته عامل اوله
میوب ثوابدن محروم اولدقلرندن اوتوری اخشام
اذانک وقتی خصوصنده بر مقدار تفصیل ویردم ودخی
بوده سبب اولدیکی موقت اولنلر یاز کونلرنده آچقلق
کونلر اخشام اذانینی شمس غروب ایلدکدن صکره
اوچ درجه مقداری تاخیر ایلیوب اندن اوقوتلر خلقک
اکثری دخی کون وارایکن اذان اوقندی دیو موقتلری تجهیل
ایلرلر بلکه بعض نمازی تاخیر ایلرلر بر مقدار دخی زمان
واردر دیرلر زیرا او وقتن اخوانی بلمیلرک زعمنجه
شول قزللقکی آچقلق کونلرده کون طولوندقدن صکره

واقع اولور اول كتماك كركدكه اخشام اذانينك وقتي
اوله ديرلر بونك كتماسنك آخري خود ياتسنك
وقتي كيرمه سيدر بو سوز خطادر پس امدي معلوم
اولسونكه ياز كونلرنده زياده آچقلق كونلرده هيچ بر وقت
اولميه كه كون صحيح جه غروب ايلدكدن صكره ايكي
درجه كيچوروب آخشام اذاننى اوقوده ودخي
كلدك شفقه شفق ديو امامين قولي اوزره
افق مغربدن شول قزللغه ديلر كه كون طوندقدن
صكره ظاهر اولور ودخي اوزار ايزكدر پس شفقك
حصه سي ديو شمسك طلوعنسي ايله بونك طلو
طلوعنسي آراسنده اولان مدّته ديرلر اكثر معمول به
اولان دخي قزللق غائب اولمه سيدر اما امام اعظم
قول اوزره آقلق كتمه در فجر ايكي در لودر برسنه
فجر اول ديرلر اول بر آيدنلقدر كه افق مشرقدن
يوقارو اوكولك اورته سنه وارنجه اوزانمش كتمشدر
علماء اول اوزانان ايدنلغي قورد قويروغنه تشبيه
ايلمشلردر ودخي بونك علامتندر اشغه افق قرا
كولق اولماق همان يوقارو اوزانان در آيدنلق اولالي
پس فجره صبح كاذب ديريا سو نمازني قلماق

وسحوري

وسحوري يماك بونده سنتدر اندن صكره اول يوقارويه
اوزانان ايدنلق اشغه اينه بو آرالقده بر قره كولق اولور
ديمشلر اندن صكره فجر ثاني طلوع ايدركه فقهاء اشبو فجره
صبح صادق ديرلر اصل معمول به اولان بو فجردر پس
فجر ديو شول افق مشرقده آرقورسنه آغاران ايدنلغه
ديرلر فجرك حصه سي ديو فجرك طلوع ايله يعني صبح
صادق طغمه سيله كونشك طغمسنك ما بيننده اولان
مدّته ديرلر پس بونلري بلمسنك طريقي بودركه اوّلا اول كوننك
اصلي قاچ درجه ايسه سمتي نك اولندن اول مقدار
جيب ايله آشغه قوسه اينه سين اندن نظر ايده سين
قوس ارتفاعك اولنده قاچ درجه بولنديسه
اول اصلك قوس اول اولور خيطي اوزرينه
وضع ايليه سين ومري اوني دخي بچوق جيب
اوزرينه نشانليه سين اكر عملك شفق عملي اولجاق
اولورسه واكر فجر ايچون اولورسه مري اون طقوز
جيب اوزرينه نشانليه سين بعده خيطي سمتي نقل
ايليه سين اندن نظر ايليه سين مري سمتي نك اجزاء
مستويه سندن قاچ جيب قطع ايلديسه اول كونك
نصف نعد بلسنك جيبني اول جيبك اوزرينه

زیاده ایلیه سین اگر شمس شمالی بورجلرنده اولجاق
اولورسه واگر شمس جنوبی بورجلرنده اولجاق
اولورسه اول وقت نصف تعدیلینک جیبنی اول
جیبدن کیدره سین زیاده دن ونقصدن نه حاصل اولورسه
قوسنی آله سین دخی حفظ ایلیه سین اندن صکره
کوره لم شمس شمالی بورجلرنده ایسه نصف
تعدیلی اول حفظ ایلدوکوک درجاتدن کیدره سین
واگر جنوبی بورجلرندن ایسه زیاده ایلیه سین نه حا
حاصل اولورسه شفقک یا فجرک حصه سی
اول اولور مثلا شمس ثور بورجنک اولنده اولسه
اول کونک اصلی فرق دورت دن آرتجاق دربو مقدار
آنشغ قوسه اندک قوسی فرق یدی بچوق درجه
بولدق خیطی اوزرینه وضع ایلدک ومری جیوب
مبسوطه دن شفق ایچون اون یدی بچوق جیب
اوزرینه بنشانلدق وخیطی سننی اوزرینه نقل ایلدک
اندن نظر ایلدک مری سننی نک اجزاء مستویه سندن
شفق ایچون یکرمی دورت جیب قطع ایلمش اما
عملک فجر ایچون ایسه یکرمی التی جیب قطع
ایلمش بولدق بش بونلر معلوم اولدقدن صکره

ثور اولنک اون درجه نصف تعدیلنک اون بچوق
درجه جیبنی شفق اولان یکرمی درت جیبک اوزرینه
زیاده ایلدک فجر ایچون یکرمی التی جیب اوزرینه زیاده
ایلدک ثور شمالی بورجلرندن اولدوغی ایچون پس
شفقدن اوتوری حاصل اولان جیب اوتوز درت
بچوق اولدی بونک قوسی اوتوز درندن آرتجقدر
بوکره بوندن ثور اولنک اون درجه نصف تعدیلنی
طرح ایلدک یکرمی دورت درجه ثور اولنک حصهٔ
شفق حاصل اولدی اما فجر ایچون حاصل اولان
جیب اوتوز یدی اولدی پس بونک قوس اوتوز
سکز درجه در بو اوتوز سکز درجه دن
اولنک اون درجه نصف تعدیلنی طرح ایلدک یکرمی
سکز درجه اول کونک حصة الفجر حاصل اولدی
سنبله اولنک دخی حصهٔ شفق وحصهٔ فجری
ثور اولی کبیدر اما حمل اولنده ویا میزان اولنده
حصهٔ شفق ویا حصهٔ فجر نه مقدار در دنلسه
زیرا بو ایکی کونده نصف الفضله اولمازکه زیاده ویا نقصان
ایلیه سین پس بو ایکی کونده بونلری بلمه سنک
طریقی بودرکه خیطی فرق بش درجه دن آرتجاق

اصلك فرق طقوز درجه قوسی اوزرینه وضع ایلیه
سن مری شفق ایچون اون یدی بچوق جیب اوزرینه
نشانلیه سین اندن خیطی ستینه یه نقل ایلیه سین
اندن نظر ایله مری التنده بولنان یکرمی اوج جیبلر
قوسه اینه سین اول قوسدن یکرمی اوجدن اکسیجاك
حصة الشفق حاصل اولدی دیه سین اما فجر ایچون
ایدارساك مری اون طقوز جیب اوزرینه نشانلیه سین
اندن خیطی ستنی یه نقل ایده سین نظر ایلیه سین
مری التنده بولنان یکرمی التی بچقدان اکسیجاك جیب
مبسوطله قوس ارتفاعه اینه سین قوسك اولندن
یکرمی التی درجه حصة الفجر حاصل اولدی دیه سین
ودخی جوزا واسد اوللرینك حصهٔ شفقلری یکرمی
یدی درجه دن اکسیجاك وحصهٔ فجرلری اوتوز بیشر
درجه دن اکسیجاك دور ودخی سرطان اولنك حصهٔ
شفقی اوتوز درجه در وفجری اوتوز یدی درجه در
ودخی عقرب وحوت اوللرینك حصهٔ شفقلری
یکرمی بچوق درجه در ودخی قوس ودلو اوللرینك
حصهٔ شفقلری یکرمی درتدر وحصهٔ فجرلری یکرمی
سکز درجه در وجدی اولنك شفقی یکرمی دورت

بچوق درجه در وفجری یکرمی سکز درجه در بوندن صکره
سحور وقتنك بابنه کله لم حضرت رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرتنك برسنتی دخی بودرکه بو سحور
حقنده نیجه حدیث بیورمشدر اما بزه بو اراده اولان وقتین
بلمه سیدر امدی رمضان شریفده سحورك وقتی بودرکه
مادامکه صبح صادق طوغمامش اوله علمانك اتفاقی دخی
بونك اوزرینه درسنه دخی بودر بیگش اولدوغی تقدیرجه
شول رمضان علامتی ایچون مناره لرده یانان قندیللری
وقتنده سیوندرماك کرکدرکه اجر ثواب بوله سین

الباب الخامس عشر فی معرفة سعة المشرق والمغرب

اون بشنجی باب سعة المشرق والمغرب بلمه سنك بیاننده در
طریقی بودرکه خیطی ستنی اوزرینه وضع ایلیه سین
ودخی قوس ارتفاعك اخرندن عرض بلد مقداری درجه دن
جیب مبسوطه ستنی یه چقاسین ومری اجزاء مستویه دن
انك اوزرینه نشانلیه سن اندن صکره خیطی حرکت ایدورسین
تا مری اول کونك میلنك جیبی اوزرینه واقع اولنجه اندن
نظر ایلیه سین خیط قوس ارتفاعك اولندن نه قطع
ایله دی ایسه سعة المشرق والمغرب اول اولور بو دخی
معلوم اولهکه شمسك میلی اولمسه حمل اولنده

ويا ميزان اولنده اولدوغى كون كبى بو ايكى كونده سعة المشرق
والمغرب اولماز امّا اولدوغنه مثال مثلا قسطنطنيه عر
عرضنده شمس ثور اولنده اولسه خيطى سننى اوزرينه
وضع ايله دك ودخى قوس ارتفاعك آخرندن عرض
بلد مقدارى درجه دن جيب مبسوطله سننى يه
چقوب مرئ اجزاء مستويه نك فرق بشندن
آرتجاق جيب اوزرينه نشانلدق اندن صكره خيطى
حركت اتدردك تامرى بونك ميلى كه اون برنجوق درجه در
جيبى اون ايكى در آنك اوزرينه واقع اولنجه اندن صكره نظر
ايله دك خيط قوس ارتفاعك اولندن اون بش درجه
قطع ايلمش ثورا ولنك سعة المشرق والمغرب اول
اولور ودخى سنبله اولنك وعقرب اولنك وحوت
اولنك سعة المشرق والمغرب بردر جوزا اولنك واسد
اولنك وقوس اولنك ودلو اولنك سعة المشرق والمغرب
لرى يكرمى يدى بچوق درجه در ودخى سرطان اولنك
وجدى اولنك سعة المشرق والمغربلرى اوتوز ايكى درجه در
قالانى بونلره قياس اولنه الباب السادس عشر فى معرفة
الارتفاع الذى لا سمت له اون التنجى باب شول ارتفاع
بلمسنك بياننده دركه خيطى سننى اوزرينه وضع ايليه

سين

سين ومرئ اجزاء مستويه دن عرض بلدك اوزرينه نشانليه
سين اندن صكره خيطى حركت اتدوره سين تامرى جيوب
مبسوطدن اول كونك ميلنك جيبى اوزرينه واقع اولنجه اندن
صكره نظر ايليه سين خيط قوس ارتفاعك اولندن
قاچ درجه قطع ايلدى ايسه سمتى اولميان ارتفاع
اول اولور مثلا قسطنطنيه ده شمس ثور اولنده
اولسه خيطى سننى اوزرينه وضع ايلدك ومرئ عرض
بلدنك جيبى كه اوتوز طقوز بچقدر اجزاء مستويه سندن آنك
اوزرينه نشانلدق اندن صكره خيطى حركت اتدردك
تامرى اول كونك ميلنك جيبى كه اون ايكى در جيوب
مبسوطه دن آنك اوزرينه واقع اولنجه اندن صكره نظر
ايلدك خيط قوس ارتفاعك اولندن اون سكز درجه يه
يقين قطع ايلمش ثور اولنده سمتى اولميان ارتفاع
اول اولور سنبله اولنك دخى بو مقداردر اما جوزا اولنك
واسد اولنك سمتى اولميان ارتفاع اوتوز بربچوق
درجه در وسرطان اولنك يدى درجه دن ارتقدر
اما جنوبى برجلرنده اولماز زيرا هر ارتفاعك سمتى
بولنور اول وقت شيوله معلوم اولنه باقى قالانده بونلره قياس
اولنه الباب السابع عشر فى معرفة السمت من الارتفاع

اون یدنجی باب ارتفاعدن سمت بلمسنك بیاننده
دیر طریقی بودر كه خیطی قوس ارتفاعك آخرندن عرض
بلد مقداری درجه اوزرینه وضع ایلیه سین ومری جیوب
مبسوطه دن عرض بلدك جیبی اوزرینه نشانلیه سین
اندن صكره خیطی حركت اتدره سین قوس ارتفاعك
اولندن ارتفاع قاچ درجه ایسه انك اوزرینه كلنجه
دكن اندن صكره مریدن جیبی مبسوطه سنتی یه چقا
چقاسین اجزاء مستویه دن قاچ درجه بولنور ایسه ح
حصهٔ سمت اول اولور اندن صكره نظر ایلیه سین
شمسك میلی وارمی یوقمی **اكر** اولمیاجاق اولور ایسه
حمل اولی **یا میزان** اولی اولدغی كونكبی **پس** اول وقت
حصهٔ سمت تعدیل سمت كندا اولور **و اكر** شمسك
میلی اولجاق اولورسه ایكیدن خالی دكلدر میل شمالی
ویا جنوبی اوله **اكر** شمالی اولجق اولورسه حصهٔ س
سمت ایله جیب سعة المشرق والمغرب ما بیننده ف
فضله اله سین واكر جنوبی ایسه **ایكسنی** جمع ایلیه سین
طرحندن یا جمعدن هرنه حاصل اولورسه تعدیل
اول اولور **پس** امدی تعدیل السمت معلوم اولدقدن
صكر خیطی جیوب مبسوطه دن تعدیل السمت مقداری

جیب

جیب اوزرینه نشانلیه سین اندن صكره خیطی سنتی
اوزرینه نقل ایلیوب كسوره سن نظر ایلیه سن قوس ارتفاعك
اولندن قاچ درجه بولندی ایسه اول ارتفاعك سمتی
اول اولور **مثلا شمس ثور** اولنده اولنده اولسه
ارتفاع دخی اوتوز درجه اولسه خیطی قوس ارتفاعك آخرندن
عرض بلد مقداری درجه اوزرینه وضع ایلدك ومری قوس
ارتفاعك اولندن عرض بلدك جیبكم اوتوز بچوقدر
انك اوزرینه نشانلدق اندن صكره خیطی حركت
اتدردك قوس ارتفاعك اولندن ارتفاعكم اوتوز
درجه در انك اوزرینه كلنجه اندن صكره مریدن
جیب مبسوطه سنتی یه چقدق اجزاء مستویه
سندن یكرمی التی دن آز بچقدر حصهٔ سمت بولدق
ودخی **ثور** اولنك سعة المشرق اون بش درجه در جیبی
اون بش بچوقدر بو جیبی حصهٔ سمتدن طرح ایلدك
اون بر درجه تعدیل سمت حاصل اولدی اندن
صكره خیطی قوس ارتفاعك آخرندن اوتوز عدد ارتفاع
مقداری درجه اوزرینه وضع ایلدك ومری جیوب
مبسوطه دن تعدیل سمتك اون بر درجه در انك
اوزرینه نشانلدق اندن صكره خیطی سنتی اوزرینه

نقل ایلدك اندن نظر ایلدك مری اجزاء مستویه دن اون
اوج درجه یه قریب جیب قطع ایلدی بو جیبیله قوس
ارتفاعه اندك نظر ایلدك قوس ارتفاعك اولندن اون ایکی
بچوق درجه ثور اولی نك اوتوز درجه ارتفاعك سمت
جنوبی سی حاصل اولدی ودخی شوده معلوم اوله که
اکر میل شمالی اولیده ارتفاع دخی لاسمت لهدن آز
اوله جاق اولجاق اولورسه اول سمت شمالی
اولور واکر میلی شمالی اولبده ارتفاع دخی لاسمت له
دن آرتوق اولاجاق اولورسه اول سمت جنوبی اولور
اما میل جنوبی اولدوغی وقتن دائما سمت جنوبی اولور
ودخی زوالدن اول اولان سمته شرقی دیرلر زوالدن
صکره اولان سمته غربی دیرلر **الباب الثامن عشر**
فی معرفة سمت القبلة اون سکزنجی باب سمت
قبله بلمسك بیانندهدر اولا معلوم اوله که مکه نك
طولی عددیتمش یدی درجه در وعرضکا درجه
در ودخی قبله سی مراد اولنان شهرك طولی وعرض
قاج درجه اندن صکره مکه طولیله اول مطلوب اولان
شهرك طولی ماییندن فضله آله سین یعنی آز اولانی چوق
اولاندن کیدره سین دیمکدر اندن صکره بو فضله فضل

الدائر فرض ایلیه سین بو فضل الدائردن ارتفاع چقاره سین
طریقی بودر که اولا عرض مکه که شرفها الله میلی شمالی فرض
ایلیه سین بو میل فرض ایله بعد القطر واصل استخراج
ایلهیه سین طریقی بو بابلرك بابنده بیان اولنمشدر اما
بو اراده دخی بیان اولنماق اولادر پیشی امدی اولا بعد القطر
بلمسك طریقی بودر که خیطی ستنی اوزرینه وضع ایلیوب
مری عرض بلدك جیبی اوزرینه نشانلهیه سین اندن خیطی
حرکت ایدوره سین اول قوسدن تا مکه یکرمی بر بچوق
درجه در میل فرض اولمشدر او مقدار درجه اوزرینه
واقع اولنجه اندن مری یه نظر ایلیه سن جیوب مبسوطهدن
قاچنجی جیب اوزرینه واقع اولدیسه میل فرض ایله اولان
بعد القطر اول اولور ودخی بو میل فرض ایله اصل چقارمه
سنك طریقی بودر که خیطی ستنی اوزرینه وضع ایلیه سن
مری آخر قوسدن عرض بلدك جیبی هر نه ایسه آنك
اوزرینه قویه سین اندن خیطی نقل ایلیه سین تا آخر قوسدن
میلی فرض که یکرمی بر بچوق درجه درانك اوزرینه واقع
اولنجه اندن صکره مری تقاطع ایتدوکی جیبله ستنی یه
چقاسین اجزاء مستویه سندن قاچ جیب واقع
اولدی ایسه میل فرض ایله اولان اصل اول اولور اندن

صکره خیطی سننی اوزرینه وضع ایلیه سین مری
اجزاء مستویه دن اصل اوزرینه نشانلیه سین اندن
صکره خیطی حرکت ایده ره سین قوسین ارتفاعك
آخرندن فرض اولنان فضل الدائر مقداری اون
یدی درجه اوزرینه واقع اولنجه اندن نظر ایلیه سین
مری جیوب مبسوطه دن نه مقدار جیب قطع ایلدی
ایسه اول اصل معدل اول اولور امدی بونك اوزرینه
بعد القطری زیاده ایلیه سن میل فرض شمالی اولدوغندن
اوتوری یمش بو تقدیرجه سمت قبله نك وارتفاعنك
جیبی حاصل اولور اندن صکره بو جیبك قوسی آلنه
سین طریقی بودر که جیوب مبسوطه دن اول جیبله
آنشغم قوس ارتفاع اینه سین اندن نظر ایلیه سین
قوس ارتفاعك اولندن قاچ درجه بولندی ایسه اول
جیبك قوس اول اولور یعنی سمت قبله نك ارتفاعی
حاصل اولور اندن صکره بو ارتفاعك سمتنی بلمسك
طریقی بودر که خیطی قوس ارتفاعك آخرندن سمتی قبله
نك ارتفاعی مقداری درجه اوزرینه وضع ایلیه سین
مری فرض اولنان فضل الدائرك جیوب مبسوطه دن
جیبی اوزرینه نشانلیه سین اندن صکره خیطی

حرکت

حرکت ایندره سین قوس ارتفاعك اولندن عرض
مکه که یکرمی بر بچوق درجه در آنك اوزرینه کلنجه اندن
صکره مریدن جیب منکوسده قوس ارتفاعه اینه سین
ونظر ایلیه سین خیط قوس ارتفاعك اولندن قاچ
درجه قطع ایلدی ایسه اول شهرك نقطهٔ مشرقدن سمت
قبله سی اول اولور ودخی بو سمتی طقساندن طرح ایلیجك
اولور سان اول شهرك نقطهٔ جنوبدن انحراف قبله سی
اول اولور ودخی سمتی طقساندن طرح ایلیجك اولورسان
اول شهرك نقطهٔ جنوبدن انحراف قبله سی حاصل اولور
مثلا قسطنطنیه نك طولی التمش درجه در و عرضی قرق
بر درجه در و مکه نك طولی یتمش یدی درجه و عرض
یکرمی بر بچوق درجه در قسطنطنیه نك طولی مکه طولندن
طرح ایلدك اون یدی درجه فضل الطولین باقی قالدی
بو اون یدی درجه فضل الدائر فرض ایلدك بو فضل الدائردن
ارتفاع عین ایلیه لم اولا مکه نك یکرمی بر بچوق درجه میل
شمالی فرض ایلدك بو میل ایله بعد القطر و اصل استخراج
ایلدك اون دورت بچوق درجه بعد القطری و قرق ایکی
درجه اصل بولندی اندن صکره خیطی سننی اوزرینه
وضع ایلدك مری اجزاء مستویه دن قرق ایکی درجه اصل

اوزرینه نشانلدق صکره خیطی قوس ارتفاعك آخرندن
فرض اولنان فضل الدائرکه اون یدی درجه در صکره
نظر ایلدك مری جیوب مبسوطه دن قرق جیب قطع
ایلمش اصل معدل حاصل اولدی بونك اوزرینه بعد
القطری که اون درت بچوق درجه در زیاده ایله دك سمت
قبله نك وارتفاعك **اللی دوت بچوق** درجه جیبی حاصل
اولدی بو مقدار جیبیله قوسنه اندك التمش التی درجه
قوس بولندی سمت قبله نك ارتفاعی اول اولور اندن
صکره خیطی قوس ارتفاعك آخرندن سمت قبله نك
التمش التی درجه ارتفاعی اوزرینه وضع ایلدك مری
فضل الدائرکه اون یدی درجه در جیبی اون یدی بچوق
درجه در بو جیبك اوزرینه نشانلدك اندن صکره خیطی
حرکت ایتدردك قوس ارتفاعك اولندن عرض مکه که
یکرمی بر بچوق درجه انك اوزرینه کلنجه صکره مریدن
جیب منکوس ایله قوس ارتفاعه اندکه زیاده دقت
یریدراندن نظر ایلدك خیطی قوس ارتفاعك اولندن
قرق سکز درجه قطع ایلمش قسطنطنیه نك نقطه
مشرقدن قرق سکز درجه سمت قبله سی حاصل اولدی
بو قرق سکزی طقساندن طرح ایلدك نقطه جنوبدن

قرق

قرق ایکی درجه انحراف قبله سی حاصل اولدی **اما** بو شهرك
سمت قبله سی مراد اولان شهرك طوللری برابر اولبده
عرضلری مخالف اوله یا عرضلری برابر اولوب طوللری مخالف
اوله **اکر طوللری** برابر اولوب عرضلری مخالف اولورسه ایکیدن
خالی دکلدر یا مکه نك عرض اول شهرك عرضندن اکسك
اوله یا آرتوق اوله **پس** اول شهرك قبله سی خط نصف
النهار اوزرینه جنوب جانبنه اولور **واکر** اول شهرك عرض
مکه عرضندن اولورسه **یمنده صنعا کبی** بویله اولدیغی کبی
پس اول شهرك قبله سی خط نصف النهار اوزرینه شمالی
جانبنه اولور اکر مکه ایله سمت قبله سی مراد اولان شهرك
عرضلری برابر اولوبده طوللری مخالف اولورسه بو دخی
ایکیدن خالی دکلدر یا مکه نك طولی اول شهرك طولندن
اکسك اولور یا ارتوق اولور **اکر عرضلری** برابر اولوب ده مکه
نك طولی اول شهرك طولندن اکسك اولورسه هندده تهلواده
بویله اولدوغی کبی **پس** اول شهرك قبله سی خط المشرق
والمغرب اوزرینه غرب طرفنه اولور **اکر مکه نك** طولی اول
مطلوب اولان شهرك طولندن ارتجاق اولورسه مغربده
فس بویله اولدوغی کبی اول شهرك قبله سی خط المشرق
والمغرب اوزرینه شرق طرفنه اولور **واکر مکه ایله** اول سمت

قبله سی مراد اولان شهرك طوللری وعرضلری برابرینه مخالف
اولورسه بو درت دن خالی دکلدر یا مکه نك طولندن وعرضندن
اکسك ویا ارتوق اوله ویا مکه نك طولی اول شهرك طولندن
اکسك اولدقده عرضی اول شهرك عرضندن آرتوق اوله
اکر طوللری برابر اولبده مراد اولنان شهرك عرضی مکه عرضندن
آرتوق اولورسه عجمده موصل بویله اولدوغی کبی ویا مکه نك
عرضی اول شهرك عرضندن اکسك اولبده طولی اول
شهرك طولندن آرتوق اوله پس امدی اکر مکه نك طولندن
عرضنده اول شهرك طولدن عرضندن اکسك اولورسه
بغداد بویله اولدوغی کبی اول شهرك قبله سی جنوبی
جانبنه اولان خط نصف النهاردن غرب طرفنه اولور
واکر مکه نك طولی وعرضی اول شهرك طولندن وعرضندن
ارتوق اولورسه جشده جری بویله اولدوغی کبی
اول شهرك قبله سی شمالی جانبنده اولان خط نصف
النهاردن شرقی طرفنه اولور واکر مکه نك طولی اول
شهرك طولندن اکسك اولوبده عرضی اول شهرك
عرضندن آرتجاق اولور عثمان قصبه سی ضحار بویله
اولدوغی کبی اول شهرك قبله سی شمالی جانبنه اولان
خط نصف النهاردن غرب طرفنه اولور اکر مکه نك

عرضی اول شهرك عرضندن اکسك اولوبده طولی اول شهرك
طولندن آرتجاق اولورسه دار السلطنت قسطنطنیه بویله
اولدوغی کبی پس اول شهرك قبله سی جنوب جانبنه اولان
خط نصف النهاردن شرق طرفنه اولور

الباب التاسع عشر
فی معرفة وضع القبلة واخراج الجهات الاربع

اون طقوزنجی باب قبله وضع ایلماك دخی جهات
اربع وضع ایلماك بیاننده در طریقی بودر کم دیله وکن
وقت ارتفاعك سمتنی بله سین طریقی سمت باینده
بیان اولنمشدر اندن صکره خیطی قوس ارتفاعك اولنان
اول وقتك سمت مقداری درجه اوزرینه وضع ایلیه سین
اکر اول وقتك سمتی شرقی شمالی ویا غربی جنوبی
اولورسه خیطی قوس ارتفاعك آخرندن اول
وقتك سمتی مقداری درجه اوزرینه وضع
ایلیه سین دخی اول درجه اوزرینه خیطی بر مقدار
موم ایله پرکیده سنکه ایرلمیه اندن ربعی یر دوز یر اوزرینه وضع
ایلیه سین بر وضع ایله کم مرکز شمس طرفنه کناری افق
جانبنه اوله اندن بو خیطه شاقول آصا سین شمس
ایله ربعك مرکزی ارا سنده بر الك ایله صالده ره سین
وبر الك ایله ربعی یر اوزرینه آز آز حرکت ایتده ره سین

تا اول صالنان خیطك كولكه سی ربعك مركزی اوزرینه
اغرابوب اول موم ایله بركتمش خیطك اوزرینه راست
اورتنجه پس بویله اولدیغی تقدیرجه ربعی دائره جهات
اوزرینه وضع اولنمش اولور اما شول خط كه شمسك
عدد ایله اندن ابتدا ایلمش اول سین اول خط خط المشرق
والمغرب اولور اول برخط خط نصف النهار اور
پس امدی اول ایكی خطك هر برسین اوزاده سین
تا جهات اربع حاصل اولوب تقاطعندن دورت ربع
حاصل وله اول دورت ربعك بر ربعنه شرقی
جنوبی دیرلر و بر ربعنه غربی جنوبی دیرلر
و بر ربعنه شرقی شمالی دیرلر و بر ربعنه غربی
شمالی دیرلر اندن نظر ایلیه سین مكه قنقی
ربعده ایسه ربع دائره نك اوزرینه وضع ایلیه سین بروب
بروضعكه ربع دائره نك خط المشرق والمغرب استخراج اولنان
خط المشرق والمغرب ایسه موازی اوله ودخی ربع
دائره نك مركزی اول ایكی خطك تقاطع ایلدوكی نقطه
اوزرینه اوله اندن صكره ربع دائره نك خط مشرقدن
سمت قبله مقداری اولوب خیطی قوس ارتفاعك
اوزرینه وضع ایلیه سین هر قنقی طریق اولورسه

اولسون

اولسون بهرحال خیط سمت قبلیه مطابق اولور قبله
دخی قوس ارتفاع طرفنه اولور مثلا قسطنطنیه ده شمس
ثور اولنده اولسه ارتفاع دخی اوتوز درجه اولسه
بو اوتوز ارتفاعده قبله استخراج اتمك اوله اوتوز
ارتفاعك سمتنی بلدك كه اون بجوق درجه در شرقی
جنوبیدر نته كه سمت بابنده طریقی كچمشدر پس سمتی
بلدكدن صكره خیطی قوس ارتفاعك اولندن اون ایكی بجوق
سمت مقداری درجه اوزرینه وضع ایلیوب برمقدار موم
پركندك دخی ربعی بر دوزیره وضع ایلدك مركزی شمس طرفنه
كنار افق جانبنه قارشو ایلدوك اندن صكره بو خیطه شاقول
آصوب سمتله ربعك مركزی آراسنه برال ایله صالندردق
و برال ایله ربعی بر اوزرینه آزار حركت اندردك تا اول صالنان
خیطك ظلی ربعك مركزی اول موم ایله پركنمش خیطی
اورتنجه اندن صكره ربعك ایكی طرفنه ایكی خط چكدك
دورت حاصل اولدی نظر ایلدك قسطنطنیه عرضنده
مكه شرقی جنوبی اولان ربعده واقع اولمشدر ایمدی ربع دائره
اول شرقی جنوبی اولان ربعده وضع ایلدك بر وضع ایله كه ربع دائره
نك خط المشرق والمغرب استخراج اولنان خط المشرق
والمغرب موازی اوله ودخی ربعك مركزی ایكی خطك تقاطع

ایلدوکی نقطه اوزرینه اولدی اندن صکره ربعك خط
مشرقدن سمت مقداریکم قرق سکز درجه درایراق
اولوب خیطی قوس ارتفاع اوزرینه وضع ایلدك یاخود
ربعك خط نصف نهاردن انحراف قبله مقداری که
قرق ایکی درجه درایراق اولوب خیطی قوس ارتفاعك
اوزرینه وضع ایله دك بو تقدیرجه خیط سمت قبله یه
مطابق اولدی قبله دخی قوس ارتفاع طرفنه واقع اولدی

الباب العشرون فی معرفة المطالع الفلکیة

یکرمنجی باب مطالع
فلکیه بلمسنك بیاننده در اولا معلوم اوله کم مطالع فلکیه
نك مبدائی جدی اولیدر امدی مطالع فلکیه دیو جدیك
اولیدر امدی مطالع فلکیه دیو جدی اولی دائرهٔ نصف
نهاردن کیجدوکی زمان ایله شمس دائرهٔ نصف نهارده
کلدوکی زمانك ما بیننده کیچان مدته دیرلر بو که
مطالع الزوال دخی دیرلر بونی بلمسنك طریقی بودر که
نظر ایلیه سین اول کونده شمسك میلی وار میدر
یوق میدر اگر اولمجاق اولورسه حمل اولی دخی میزان
اولی اولدیغی کون کبی خیطی کندو درجه لری اوزرینه
وضع ایلیه سین قوس ارتفاع آخرندن طقسان
درجه بلنور بو طقسان درجه یی یوز سکساندن طرح

ایلیه سین حمل اولنك طقسان درجه مطالع فلکیه
سی حاصل اولور واوچ یوز التمشدن طرح ایلیه سین
میزان اولنك ایکی یوز یتمش درجه مطالع فلکیه حاصل
اولور اگر اول کونده شمسك میلی اولجاق اولورسه خیط
خیط قوس ارتفاعك آخرندن اول کونك میلی مقداری
درجه اوزرینه وضع ایلیه سین دخی مری جیوب مبسوط
اللی بش جیب ازرینه نشانلیه سن اندن نظر ایده سین
شمس حمل ایله میزاندن بریسنه یقین اوله اوله
ویا ایکسنه برابر اوله اگر برابر اولورسه جدی اولی ایله
سرطان اولی کبی سن بلکم جدی اولنده مطالع فلکیه
اولماز وجهتی شمسدن اظهردر اما سرطان اولنده
اولسه خیطی اول درجه اوزرینه وضع ایلیه سن قوس
ارتفاعك آخرندن قاچ درجه واقع اولورسه مطالع
فلکیه اول اولور شمس جدی ده یا حوت اولورسه
اگر حملده یا ثورده یا جوزاده اولورسه اول حاصل
اولان درجه یوز سکساندن طرح ایلیه سین واگر
سرطانده ویا اسدده وسنبله ده اولورسه اول
حاصل اولورسه اول حاصل اولان درجه یی یوز
سکسان اوزرینه زیاده ایلیه سین واگر میزان

دن

یا عقربده یا قوسده اولورسه اول حاصل اولان درجه
اوچیوز التمشدن طرح ایلیه سین طرحدن یا جمعدن
هر نه حاصل اولورسه مطالع فلکیه اولور مثلا شمس
جدینك اون بشنده اولسه خیطی قوس ارتفاعك
آخرندن بونك میلی کہ یکرمی ایکی بچوق درجه در انك
اوزرینه وضع ایلدك مری جیوب مبسوطدن
اللی بش جیب اوزرینه نشان ایتدك بعده نظر ایلدك
شمس میزاندن ایسه حمله یقین حملدن
شمس بش بعدی وار خیطی قوس ارتفاعك اولندن
بو بعد مقداری درجه اوزرینه نقل ایلدك مریدن
جیب مبسوطه قوس ارتفاعه اندك قوس ارتفاعك
آخرندن اون التیدن آرتجاقدر درجه بولندك جدینك
اون بشنك مطالع فلکیه سی اول اولدی ودلونك اون
بشنك مطالع فلکیه سی قرق یدی بچوق درجه در
وحوتك اون بشنك مطالع فلکیه سی یتمش التی درجه در
واکر شمس حملك اون بشنده اولسه یتمش التی درجه
بولنور یوز سکساندن طرح ایلدك حملك اون
بشنك یوز دورت درجه مطالع فلکیه سی یوز اوتوز
ایکی بچوق درجه در وجوزانك اون بشنك مطالع فلکیه

سی

سی یوز التمش دورت درجه در واکر شمس سرطانك
اون بشنده اولسه اون التیدن آرتجاق درجه بولنور یوز
سکساندن اوزرینه زیاده ایلدك سرطان اون بشنك
یوز طقسان التیدن آرتجاق درجه مطالع فلکیه سی
حاصل اولدی واسد اون بشنك مطالع فلکیه سی
ایکی یوز یکرمی یدی بچوق درجه در وسنبله اون بشنك
مطالع فلکیه سی ایکی یوز اللی التیدن آرتجاقدر واکر شمس
میزانك اون بشنك مطالع فلکیه سی اولسه یتمش
التی درجه بلنور اوچیوز التمشدن طرح ایلدك میزان
اون بشنك مطالع فلکیه سی ایکیوز سکسان دورت
درجه حاصل اولدی وعقرب اون بشنك مطالع فلکیه
سی اوچیوز اوج درجه در وقوس اون بشنك مطالع
فلکیه سی اوچیوز قرق دورت درجه دور باقی قالان
بونلره کوره قیاس اولنه

الباب الحادی والعشرین فی معرفة مطالع البلدیة ومطالع الطالع لوقت المفروض

یکرمی برنجی باب مطالع بلدیه وذکر مطالع الطالع
بلمانك بیاننده دور اولا معلوم اولکه مطالع بلدیه نك
مبدأی حمل اولی ایدر ایمدی مطالع بلدیه دیو حمل اولی
طلوع ایتدوکی زمان ایله شمس طلوع ایتدوکی زمانك

مابینندە کیچان مدتە دیرلر بس بو یلە اولدیغی تقدیرجە
حمل اولندن مطالع بلدیە اولمازایمدی مطالع بلدیە بلما
سنك طریقی بودر کە اول کونك نصف قوس نهارینی
مطالع فلکیەسندن طرح ایلە سین مطالع
بلدیەسی حاصل اولور بوکە مطالع الشروق دیرلر مثلا شمس
ثورك اون بشندە اولسە بو کونك یوز بش درجە قوس نهارنی
یوز اوتوز اوچ مطالع فلکیەسندن طرح ایلدك ثورك اون
بشندە یکرمی سکز درجە مطالع بلدیە حاصل اولدی
واکر نصف قوس نهاری مطالع فلکیەدن زیادە نصف
قوس نهاری مطالع فلکیەدن طرح ممکن اولمسە کرکدر کە
اول وقت مطالع فلکیە اوزرینە درکە اوچیوز التمش درجە
در زیادە ایلیە سین اندن صکرە نصف نهاری بو مجموعدن
طرح ایلیە سین مطالع بلدیە حاصل اولور مثلا شمس
دلوك اون بشندە اولسە بونك نصف قوس نهاری یتمش
درجەدر اوزرینە درکە اوچیوز التمش درجەدر زیادە
ایلەدك دورت یوز یدی درجە اولدی اندن صکرە یتمش
بش درجە نصف قوس نهاری بو دورت یدی درجە
دن طرح ایلدك دلوك اون بشنك اوچیوز اوتوز ایکی درجە
مطالع بلدیەسی حاصل اولدی اما مطالع طالع بلماسنك

طریقی بودر کە اول کونك مطالع بلدیەسنی بلە سین دخی اول
نهاردن نە مقدار درجە کیچدیسە انی دە بلە سین مطالع
بلدیە اوزرینە زیادە ایدە سین مطالع طالع اولور مثلا شمس
اون بشندە اولسە اول نهاردن قرق درجە دائر بونك اوزرینە
زیادە ایلەدك ثور اون بشنك التمش سکز درجە مطالع الطالع
حاصل اولور واکر مطالع طالع کیجەدن بلمسنك دلسان اولا
شمسك مطالع نظیرنی بلە سین طریقی بودر کە اول کونك
نصف قوس نهاری نی مطالع فلکیە اوزرینە زیادە ایلیە سین
مطالع النظیر حاصل اولور بوکا مطالع الغروب دیرلر مثلا
شمس ثورك اون بشندە اولسە بونك یوز بش درجە نصف
قوس نهاری یوز اوتوز اوچ درجە مطالع فلکیەسی اوزرینە
زیادە ایلدك ثور اون بشنك ایکیوز اوتوز سکز درجە مطالع
غروبی حاصل اولدی واکر زیادەدن حاصل اولان دورتدن
زیادە اولسە مطالع مطلوب دورتدن زائد اولان اولور
مثلا شمس قوسك اون بشندە اولسە بو کونك التمش
طقوز درجە نصف قوس نهارنی اوچیوز قرق بش درجە
مطالع فلکیەسی اوزرینە زیادە ایلدك دورت یوز اون دورت
اولدی بعدە نظر ایلدك اوچیوز التمش دوردن اللی دورت
درجە بولندی قوس اون بشنك بو مقدار مطالع الغروب حاصل

اولدی یبس امدی مطالع النظیر بلندکدن صکره کیجه دن
نه مقدار درجه کچدیسه مطالع النظیر اوزرینه زیاده ایلیه
سین مطالع الطالع حاصل اولدی مثلا شمس ثور اون
بشنده اولسه کیجه دن اوتوز درجه کچسه اول کونك مطالع
النظیری ایکیوز اوتوز سکز درجه در اوتوز درجه دائری بونك
اوزرینه زیاده ایلدك ثور اون بشنك ایکیوز التمش درجه
مطالع الطالع حاصل اولور واکر شمس قوسك اون
بشنده اولسه اول کیجه دن اوتوز درجه کچسه اول کونك
مطالع النظیری اللی دوزت درجه دور اوتوز درجه دائری
نونك اوزرینه زیاده ایلدك قوس اون بشنك سکسان دورت
درجه مطالع حاصل اولدی یبس مطالع الطالع بلندکدن
صکره هر برجك باشقه باشقه مطالع بلدیه حصه لری نه ایسه
حمل اولندن ابتدا ایدوب طرح ایلیه سین هر قنقی برجك
درجه سنه یتشورسه درجه طالع اولور مثلا قسطنطنیه ده
شمس ثورك اون بش درجه سنده اولورسه اول نهاردن
قرق درجه کچسه اول کونك مطالع بلدیه سنی یکرمی درجه
در قرق درجه دائری نونك اوزرینه زیاده ایلدك التمش سکز
درجه مطالع الوقت اولدی بعد قسطنطنیه عرضنده
برجلك حصه سی ندلم حملك یج درجه در ثورك کا درجه در

جوزانك کط سرطانك لو اسدك لح سنبله نك لح میزانك
لح عقربك لو قوسك کط جدینك کا دلوك لح وحوتك لح
درجه در یبس امدی نونلری بلدکدن صکره ثور اون بشنك
التمش سکز درجه مطالعندن اون سکز درجه حمل حصه
سسك طرح ایلدك یکرمی بر درجه ثور حصه سنی طرح ایلیه
دك اوتوز طقوز اولدی و یکرمی طقوز درجه جوزا حصه سسك
طرح ایلدك التمش سکز اولدی جوزا اتمام اولوب طالع سرطان
اولی ایمش دیدك باقی قالان بونه قیاس ایلیه سین الباب الثانی
والعشرون في معرفة طول القامة على بسيط الارض كالاعمدة
والمنارة یکرمی اکنجی باب شول براوزنده کلمش اولانلرك بوجه
لوکنی بلماك بیاننده درودخی منارلرکی کم دبنه وارماق ممکن اوله بولنی
بلمسنك طریق بودر کم ربعی ایکی الك ایله یاروقالدیره سین هدفه دن خالی
اولان جانبی ارتفاع الجاق نه ایسه اندن یکا قلاسین اندن صکره برکوزنی
یوموب و برکوزك ایله دقت ایدوب نظر ایلیه سین تا ربعك ایکی هدفه لری
اوزرندن و یاخود ایکی دلکلری ایچندن کوا کبدن ارتفاع
الدوغك کبی اول شیئك دپه سنك ارتفاعی قرق بشر
درجه اولدوغی کبی ایاغك التنه برنشان ایده سك اندن صکره
اول نشاندن ارتفاعك الدوغك نسنه نك دبنه وارنجه برزراع
ایله اولچه سین نه حاصل اولور بونك اوزرینه کنده و بصر کندن

بره وارنجه اول زراع ایله نه مقدار اولورسه انی زیاده ایلیه سین
نه حاصل اولورسه اول ارتفاع الدوغك نسنه نك یوجه لوكی
اول اولور واكر ارتفاعك الجغك نسنه نك دبنه وارماق ممكن
دكل ایسه دیوار ایچنده اولان لوكبی طاغلر كبی یامنارلر كبی
دبنده یاپوسی اولویده راست دبنه وارمق ممكن دكلدر آنك
یوجه لكنی بلمسك طریقی بودركه هر نه یردن دلرسان اوسنه نك
دپه سندن بر ارتفاع اله سین ایكی اایاغك اورته سنده بر نشان
ایده سین دخی اول ارتفاعك ظل مبسوطنی بیله سین اندن
اول ظل مبسوط دورت اصبع زیاده ایلیه سین یا نقص
ایلیه سین اندن صكره حاصل اولان ظلك ارتفاعك
بله سین اول مقدار كیرو كیده سین اكر ظل اوزرینه
دورت اصبع زیاده ایلدك ایسان واكر نقص ایله دك
ایسه ایلرو كیده سین یا شول قدار كیرو یه كیده سین
كه اول ارتفاعك الجاق نسنه دبنك ارتفاعی اول حاصل اولان
ظلك ارتفاعی مقداری اوله اندن صكره نظر ایلیه سین ایكی قدمك
اورتاسنده اول نشانلدوغك یره وارنجه قاچ زراع اولدیسه
اول قدار عدد حفظ ایلیه سین دخی بصركدن قدمك
ما بیننی او زراع ایله اولچاسین نه مقدار ایسه اول اعداده
محفوظ اوزرینه زیاده ایلیه سین نه حاصل اولورسه

اول ارتفاع

اول ارتفاعك الدوغك نسنه نك یوجه لوكی اول مقدار
اولور مثلا برمنا كبی كه دبنه وارماق ممكن دكلدر اوّل بر یردن
اوتوز درجه ارتفاعك الدك بونك ظل مبسوطی یكرمی بر درجه
ودخی ایكی قدمك اورتاسنده بر نشان ایلدك اندن بو ظلك اوزرینه
دورت اصبع دخی قاتدق یكرمی بش ظل اولدی اندن یكرمی بش
ظلك ارتفاعی یكرمی بش بچوق بولدق واون یدی ظلك ارتفاعی
اوتوز بش درجه بولدق واندن دورت اصبعی زیاده اتدوكمزدن
اوتوری كیرو سنه كتدك تا یكرمی بش بچوق ارتفاع اول مناره نك
دپه سندن بولنجه یه دكین اندك ایكی قدمك اورتاسنده تا
اول نشانه وارنجه مثلا اون زراع بولدق بلدك كه كندو
قامتك مقدارندن یوقاروسی اول مناره طولنك ثلثی اون
زراع اوچ بر ید رعددا اوتوز زراع ایلدك وحفظ ایله دك
اندن بصركدن قدمكه وارنجه تقریبا اوچ زراع بولدق اول
اوتوز اوچ زراع ایمش دیدك واما نقص اتدكمزدن اوتوری
ایلرو سنه كتدك اما اوتوز بش زراع اول مناره نك دپه سندن
بولنجاغه دكین صكره ایكی قامتك اورتاسندن اول نشانه وارنجه
او مقدار زراعك ثلثی حاصل اولدی بصركدن قدمكه وارنجه
بولنان محفوظ اوزرینه زیاد ایلدك بونك دخی اول اوكی مقداری
زراع حاصل اولدی الباب الثالث والعشرون فی معرفه

سعة الانهار والابحار وعمق الابار **بكرمی اوچنجی باب** ارماقلری
دخی دنکزلری نك انلوكی نی ودخی قیولرك اغزندن صیوینه وارنجه
درنلوكنی نه مقداردر بلمسك بیانندهدر طریقی بودر كه اول ارماغك
یا دنكزك كنارندهدورسین قارشو كنارنك انخفاضین ربعله قاچ
درجه دیر بله سین انخفاض ارتفاعك عكسیدر ارتفاع ربعله
یوقارودن النانه دیرلر انخفاض ربعله اشاغیدن النانه دیرلر
صكره بصریكدن صو كنارینه وارنجه كه باصدوغك یردن
انی قامت فرض ایلیه سین مشهوری اون ایكی اصبع دریعنی
اون ایكی یه تقسیم ایلیه سین اندن بو قامتله اول انخفاضك
ظل مبسوطك تحصیل ایلیه سین اول ارماغك اول دنكزلرك
انلوكی اول مقدار اولور **مثلا** بر ارماقده بر وكنارندن صو باشنده
دوردق اوتا كنارنك ربعله انخفاضین الدق یكرمی درجه اولدی
بعده بصركدن ایكی قدمك باصدوغی یره وارنجه قامت فرض
ایدوب اون ایكی یه بخش ایلدك اندن صكره خیطی قوس
اولندن یكرمی انخفاض مقداری درجه اوزرینه وضع ایلدوك
اندن قامتله ستیندن جیب مبسوطله خیطه اندك تقاطعندن
جیب التمام چقدق اجزاء مستویه دن اوتوز اوچ جیب
بولدق درجه انخفاضك ظل مبسوطنی بولدق اول ارماغك
انلوكی بو اولدی **اما قیونك** صیوینه وارنجه درنلكی اول قیونك

اغزنی نه

آغزنی نه مقداردر برنسنه ایله اولچه سن اندن قیو اغزینك
راست بر كنارنده دره سین ربعله صو كنارندن انخفاضك
آله سین اندن خیطی قوس ارتفاعك اولندن اول
انخفاضك مقداری جیب التمامدن اول قیونك اغزنی
اولچمشدك انك مقداری خیطه اینه سین دخی تقاطعندن جیب
مبسوطله ستینی یه چقاسین اجزاء مستویه ستندن هر نه بولور
سه كند بصریندن یره وارنجه اول اولچو ایله نه مقداردر
اول بولدغك اعداددن انی طرح [illegible] ایلیه سین نه باقی قالور سه
اول قیونك صیوینه وارنجه د[illegible]نی اول اولور **مثلا** قیونك
انخفاضی سلسان درجه اول[illegible]یطی قوس اولندن سكسان
درجه اوزرینه وضع ایلدك اندن ص[illegible] جیب تمامدن اول قیونك
اغزنی اولچوسی مقداری كه ایكی [illegible]دد رجیبله خیطه اندك
تقاطعندن جیب مبسوطله ستینی یه چقدق اجزاء مستویه
ستندن اوچ بچوق زراع دن ایكی بچقدر اوكه بصركله قدمك
ما بینیدر طرح ایلدك اول قیونك اغ[illegible]ن صیوینه وارنجه در
درنلكی سكز زراع قد وقع الفراغ وتمت ال[illegible]ق هذا المقال
كتبه الفقیر نعمان الشكری